

Rovaniemen kaupungin kasvuohjelma 2024 - 2025

Elinvoimalautakunta 30.1.2024

Elinvoimalautakunta 12.3.2024

Kaupunginhallitus 18.3.2024

1. Johdanto ja toimintaympäristö.....	2
1.1. Johdanto.....	2
1.2. Toimintaympäristö.....	4
1.2.1 Toimintaympäristö muutostrendien valossa.....	4
1.2.2 Elinkeinorakenne ja yritysdynamiikka.....	6
2. Elinvoiman kasvun kärjet.....	16
2.1 Yritystoimintaa vahvistavat palvelut.....	16
2.2 Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen.....	20
2.3 Innovaatiotoiminta ja yritysympäristöjen kehitys.....	22
3. Elinvoiman kasvun mahdollistava poikkihallinnollinen yhteistyö ja edunvalvonta..	26
3.1. Kaupunkiympäristön ja alueiden kehittäminen.....	26
3.2 Maankäyttö ja liikenne.....	30
3.3. Hankintapolitiikka.....	31
3.4. Kaupunkimarkkinointi.....	32
3.5 Matkailun edistäminen.....	33
3.6 Sivistys-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan palvelut.....	34
4. Elinvoiman kasvua vahvistava ja ennakoiva skenaariotyöskentely.....	37
5. Mittarit ja seuranta.....	39

1. Johdanto ja toimintaympäristö

1.1. Johdanto

Kasvuohjelma vahvistaa Rovaniemen kaupunkistrategian toimeenpanoa. *Ihmisen kokoisen arktisen pääkaupungin* yhtenä strategisena päätavoitteena on, että “elinvoimaa rakennetaan vastuullisesti ja monipuolisesti”.

Strategiaa laadittaessa elinvoimaisuuden edistämisen tavoitteiksi tunnistettiin seuraavat kokonaisuudet:

- Edistämme koulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaamista
- Edistämme yrittäjyyttä ja investointien onnistumista aktiivisella maankäytöllä ja markkinoinnilla
- Houkuttelemme Rovaniemelle uusia vastuullisia yritystoimijoita ja turvaamme nykyisten toimijoiden toimintaedellytyksiä
- Olemme arktisen alueen kestävän matkailun monimuotoinen ja ympärivuotinen ykköskohde
- Toimimme aktiivisesti Rovaniemen eduksi erityisesti koulutuksen ja saavutettavuuden (mm. korkeakouluverkosto, liikenne, maankäyttö ja tietoliikenne) osalta

Tämän ohjelman tehtävänä on vastata mahdollisimman konkreettisesti näiden strategisten tavoitteiden edistämiseen vuosien 2024 - 2025 aikana. **Kasvuohjelma vastaa kysymykseen siitä, miten Rovaniemen kaupunki voi omassa toiminnassaan edistää ja tukea yritystoiminnan ja työllistymisen edellytyksiä alueen kilpailukyvyn vahvistamiseksi.**

Keskeisimmät tavoitteemme vuosille 2024 - 2025 ovat:

1. Luomme vakaan perustan - Rovaniemellä on hyvä yrittää ja houkuttelevaa työllistyä
2. Vahvistamme yritys ympäristöjämme - Panostamme erityisesti teollisuuden yritys ympäristön ja ekosysteemisopimuksen mukaisten kumppanuuksien kehittämiseen
3. Tavoittelemme kunnianhimoista kasvua - Skenaariotyöllä saavutamme yhteisen näkemyksen ja päämäärän

Näihin tavoitteisiin vastaamme erityisesti kasvun kärkien toimenpiteillä, poikkihallinnollisella yhteistyöllä ja kasvun mahdollisuuksiin keskittyvällä skenaariotyöskentelyllä.

Tähän kasvuohjelmaan on tunnistettu erityisesti ne kehittämiskohteet ja toimenpiteet, joiden ensisijaisena koordinoivana tahona toimii kaupungin elinvoimapalveluiden toimiala. Rajaus on tehty ennen kaikkea ohjelman toimeenpanon varmistamiseksi ja rajallisten resurssien tehokkaaksi kohdentamiseksi. Kaikki tekeminen edellyttää tietysti yhteistyötä eri sidosryhmien ja kaupunkikonsernin muiden toimijoiden kesken. Kasvun kannalta oleellisia poikkihallinnollisia teemoja nostetaan myös erikseen esiin ohjelmassa. Kasvuohjelman linjaukset hyväksyy kaupunginhallitus, mutta toimenpideohjelman käytännön toteutusta seuraa elinvoimalautakunta.

Olemme laatineet kasvuohjelman yhteistyössä rovaniemeläisten yrittäjien, päätöksentekijöiden, elinkeinoelämän edustajien ja kaupunkikonsernin toimijoiden kanssa. Vuosien 2022 ja 2023 aikana olemme kokoontuneet yhteisen pohdinnan äärelle useita kertoja, tunnistamaan ja kirkastamaan Rovaniemen kasvun tavoitteita lähivuosille. Työn aikana on noussut esille useita ja monialaisia kehittämishaasteita, mutta myös kasvun ja elinvoimaisuuden mahdollistajia. Työskentelyn edetessä on voitu myös todeta, että moni asia meillä on jo nyt erinomaisella tasolla. Esimerkiksi MDI:n toteuttamalla Elin-, veto- ja pitovoimaindeksillä mitattuna Rovaniemi oli vuonna 2023 korkeimmassa luokassa, kun tarkastelussa olivat mukana kaikki Suomen kunnat, ja yli 50 000 asukkaan kaupunkien joukossa Rovaniemi sijoittui 10. sijalle.

Laajan osallisuuden lisäksi ohjelman laadinnassa on hyödynnetty erilaisia tietoaisteistoja, kuten vuonna 2022 toteutettujen yrittäjäkyselyiden tuloksia. Syksyn 2023 aikana tilasimme analyysin Rovaniemen elinkeinorakenteesta ja yritysdynamiikasta. Analyysi keskittyi rovaniemeläisiin yrityksiin.

Kasvuohjelman laadinnan yhteydessä löysimme laajasti kaupungin muihin linjauksiin ja toimenpideohjelmiin vaikuttavia asioita. Näitä teemoja vahvistamme omalta osaltamme toimiessamme erilaisissa paikallisissa, alueellisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa. Olemme listanneet kasvuohjelman laadinnan yhteydessä esille nousseet edunvalvontakysymykset sekä muihin kaupungin ohjelmiin liittyvät sisällöt kasvuohjelman lukuun 3.

Kuvio 1: Kasvuohjelman suhde kaupunkistrategiaan ja muihin kaupungin ohjelmiin sekä ohjelman laadinnassa käytetyn aineiston tiivistelmä.

Keskeisimmiksi Rovaniemen elinvoimaisuuden kehityksen mittareiksi olemme asettaneet seuraavat TOP-3 -tavoitteet:

1. Rovaniemen elinkeinopolitiikan kokonaisarvosana yrittäjien kuntabarometrissa on vuoden 2025 loppuun mennessä 3,5 tai enemmän (asteikolla 1-5; lähtötilanne 2,64).
2. Rovaniemen sijoitus on 1-9 MDI:n tuottamassa kuntien EVP-indeksivertailussa yli 50 000 asukkaan kaupunkien kategoriassa vuoden 2025 loppuun mennessä. EVP-indeksi muodostuu elinvoimaindeksistä sekä veto- ja pitovoimaindeksistä.
3. Kasvuohjelman skenaariotyön avulla on tunnistettu ja löydetty vuoden 2025 loppuun mennessä ne tekijät, joiden kautta Rovaniemi erottautuu tulevaisuudessa tai jotka vaativat erityistä panostamista.

1.2 Toimintaympäristö

1.2.1 Toimintaympäristö muutostrendien valossa

Epävarmuus luo mahdollisuuksia

Toimintaympäristön yleinen epävarmuus luo tällä hetkellä varjon tulevaisuuden kasvuodotuksille. Nato-jäsenyydellä on vaikutusta Euroopan pohjoisten alueiden yleiseen kehitykseen. Rovaniemellä toimii Suomen Ilmavoimien tukikohta, Lapin lennosto ja Rovaniemelle sijoittuu osittain Länsi-Euroopan suurin yhtenäinen sotilas- ja ampumarjoitusalue.

Geopoliittisen tilanteen muutos voi kuitenkin luoda mahdollisuuksia Rovaniemen alueen kasvulle logistiikkaratkaisujen ja rakentamishankkeiden muodossa. Lisääntyvä kansainvälinen puolustusharjoitustoiminta vahvistaa matkailutoimialaa erityisesti aikana, jolloin matkailijoita on vähemmän. Näin ollen NATO-jäsenyydellä voi olla myönteinen elinkeinopoliittinen vaikutus.

Samanaikaisesti kohtaamme matkailun ja muiden toimialojen ja asumisen tarpeiden yhteensovittamisen haasteet. Meidän on lähivuosina ratkaistava, miten esimerkiksi perinteinen luonto- ja hyvinvointimatkailu sekä kasvaneet sotaharjoitukset virkamatkustajineen voisivat parhaalla mahdollisella tavalla sopia Rovaniemelle ja jopa hyötyä toisistaan. Matkailupalveluja koskevassa maankäytön suunnittelussa hiljaisuus ja vaikutukset asumiseen ovat tekijöistä, joita täytyy ottaa entistä enemmän huomioon.

Osaaminen ja synergiat edellä

Osaava työvoima on kriittinen menestystekijä Rovaniemen ja sen yritysten elinvoimalle. Osaajien saatavuus korostuu erityisesti yritysten tekemissä sijoittumispäätöksissä alueen saavutettavuuden ja kasvunäkymien lisäksi. Tärkeinä pidetään myös yhteistyömahdollisuuksia olemassa olevien yritysten sekä alueen korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa, mikä on hyvä peruste panostaa entistä vahvemmin alueen yritysekosysteemeihin ja TKI-yhteistyöhön. Isona haasteena on saada koulutetut osaajat jäämään paikkakunnalle.

Vihreä siirtymä kirittää

Ilmastokriisi ja sitä torjuva EU:n vihreän kehityksen strategia, Green Deal, vaikuttavat läpileikkaavasti kaikkiin yhteiskunnan ja elinkeinoelämän alueisiin. Yrityksiltä ja muilta toimijoilta edellytetään entistä suurempaa panostusta vastuullisuuteen ja kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan. Sen myötä tarvitaan uutta osaamista ja uusia osaajia. Eri toimialojen yrityksille voi myös avautua uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Vihreän siirtymän edistäminen on yksi keskeisimpiä tavoitteita niin kansallisesti kuin EU:n tasolla. Rovaniemen kaupungin tavoitteena on hyödyntää julkisia rahoituslähteitä ja hankerahoitusta kestäväen kaupunkikehittämisen ja vihreän siirtymän edistämisen tukena. Kestävyyden ja vastuullisuuden tavoitteet kytkeytyvät läheisesti vihreän siirtymän toimeenpanoon ja sitä kautta myös alueen elinkeinotoiminnan kilpailukyvyyn vahvistamiseen.

Tulevaisuuden energiaratkaisujen rooli tulee korostumaan yritysten toimintaedellytysten edistämiseksi, sillä yritysten puhtaan ja uusiutuvan energian käyttö tulee lisääntymään merkittävästi. Tämä johtuu useista tekijöistä, kuten ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvistä tavoitteista, kasvavista energiakustannuksista ja ympäristötietoisien kuluttajien kasvavasta määrästä. Näiden tekijöiden johdosta

yritykset tulevat investoimaan yhä enemmän puhtaaseen ja uusiutuvaan energiaan. Kaupungin energiapoliittisen ohjelman laatiminen on tästä näkökulmasta keskeistä.

Arktinen viitekehys

Lapin maakuntaohjelma, Lappi-sopimus, tarjoaa selkänöjan kasvuohjelman toteutukselle alueellisen yhteistyön ja kehittämisrahoituksen suuntaamisen näkökulmasta. Sen strategisia painopisteitä ovat:

- kestävä arktinen talous ja teollisuus,
- riittävä työvoima,
- vahva osaaminen,
- ilmastonmuutoksen hillitseminen sekä
- hyvä saavutettavuus.

Lappi-sopimuksen läpileikkaavista teemoista kasvuohjelmaan liittyvät erityisesti:

- kansainvälisyys ja arktisuus,
- digitalisaatio,
- veto- ja pitovoima,
- kestävä kehitys, vihreä siirtymä ja Green Deal sekä
- turvallisuus.

Lapin älykkään erikoistumisen strategian 2023–2027 painopisteiksi on puolestaan nostettu:

- kiertotalous kestävän kasvun perustana,
- hyvinvointi- ja elämispalveluita luonnosta,
- uusiutuvan energian ratkaisut omavaraisuuden edistäjänä sekä
- teknologiat kestävän tuotannon ja palveluiden uudistajana.

Älykkään erikoistumisen strategia ohjaa elinkeinolähtöisten yhteistyömallien kehittämiseen ja mainittuja painopisteitä vahvistavien TKI-verkoston hyödyntämiseen. Elinkeinolähtöisten yhteistyömallien kehittämisellä viitataan esimerkiksi ekosysteemit toimintaan, joka on nostettu kasvuohjelman kärkien joukkoon.

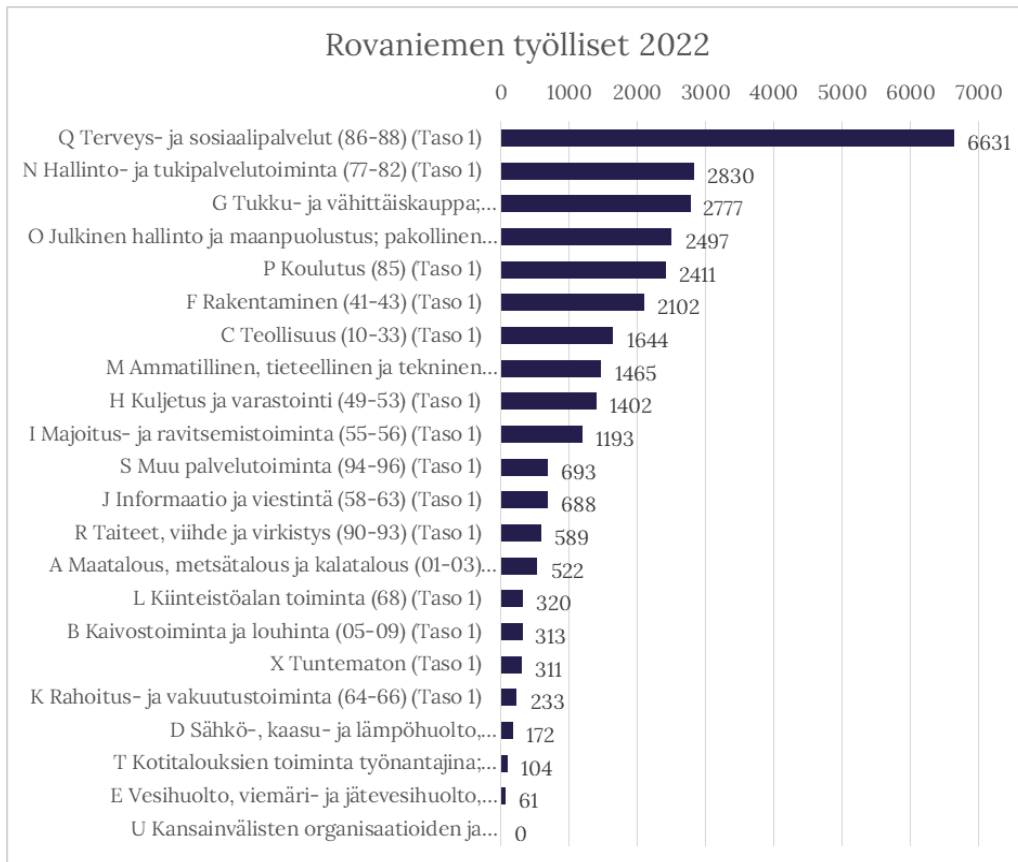
1.2.2 Elinkeinorakenne ja yritysdynamiikka

Elinkeinorakenne ja väestönkasvu

Rovaniemellä oli vuoden 2023 puolivälissä 4 830 yritystä. Toimialoittain tarkasteltuna esiin nousevat erityisesti ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M), rakentaminen (TOL F) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G).

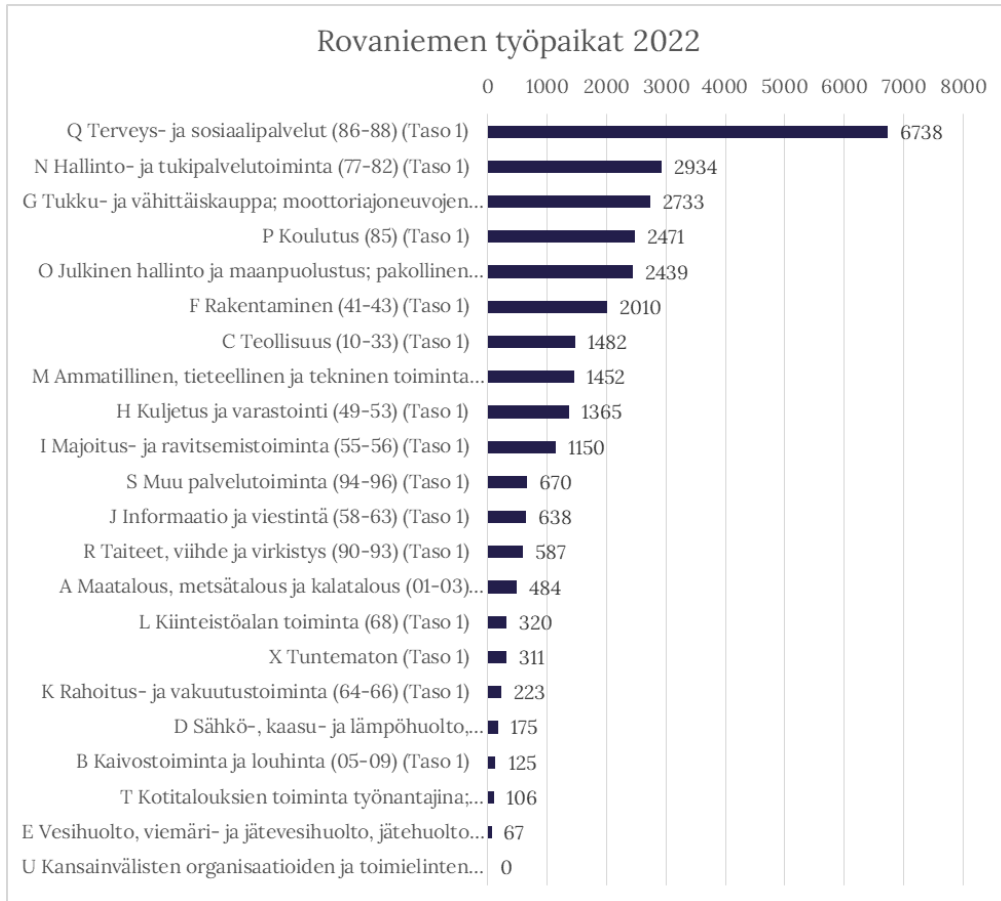

Kuvio 2: Rovaniemen yrityskanta Q2/2023. Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 3: Rovaniemen työlliset 2022. Lähde: Tilastokeskus

Rovaniemellä oli vuonna 2022 yhteensä 28 958 työllistä. Toimialoittain tarkasteltuna selkeästi eniten työllistävä toimiala on terveys- ja sosiaalipalvelut (TOL Q). Tämän jälkeen suurimmat ovat hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (G).

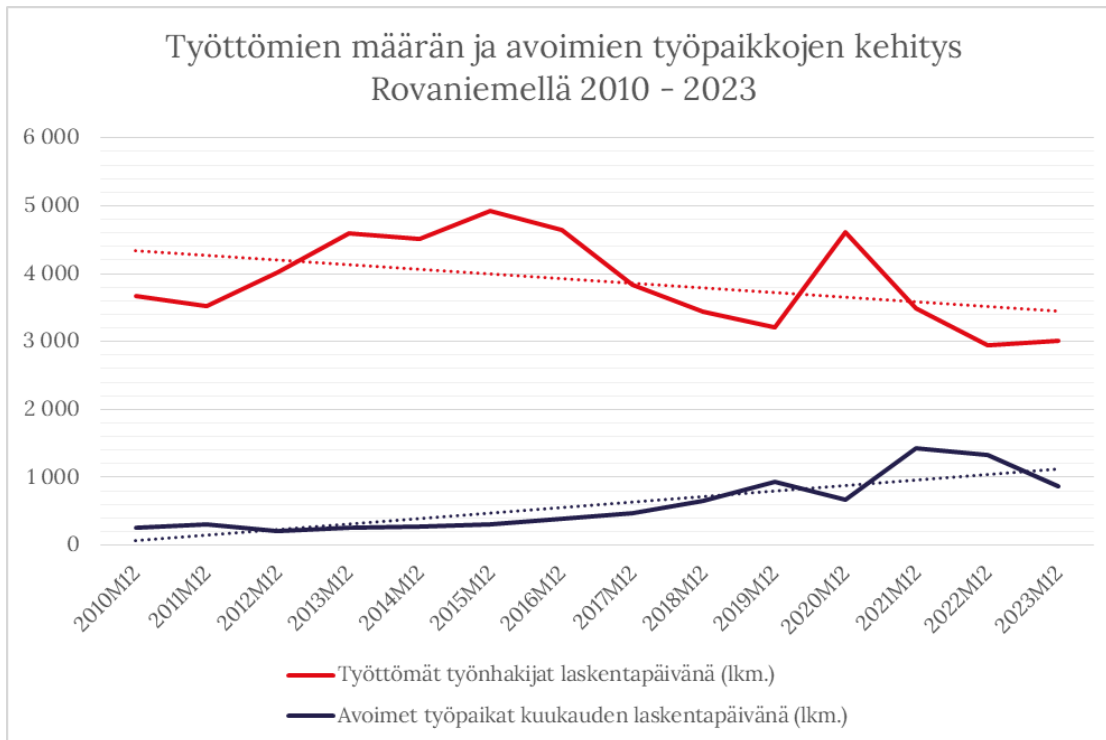

Kuvio 4: Rovaniemen työpaikat 2022. Lähde: Tilastokeskus

Rovaniemellä oli vuonna 2022 yhteensä 28 480 työpaikkaa. Määrä on hieman pienempi kuin työllisten määrä, mutta Rovaniemen työpaikkaomavaraisuus (90 %) on tästä huolimatta erittäin hyvä, kun sitä vertaa koko Suomen vastaavaan lukemaan (64,3 %).

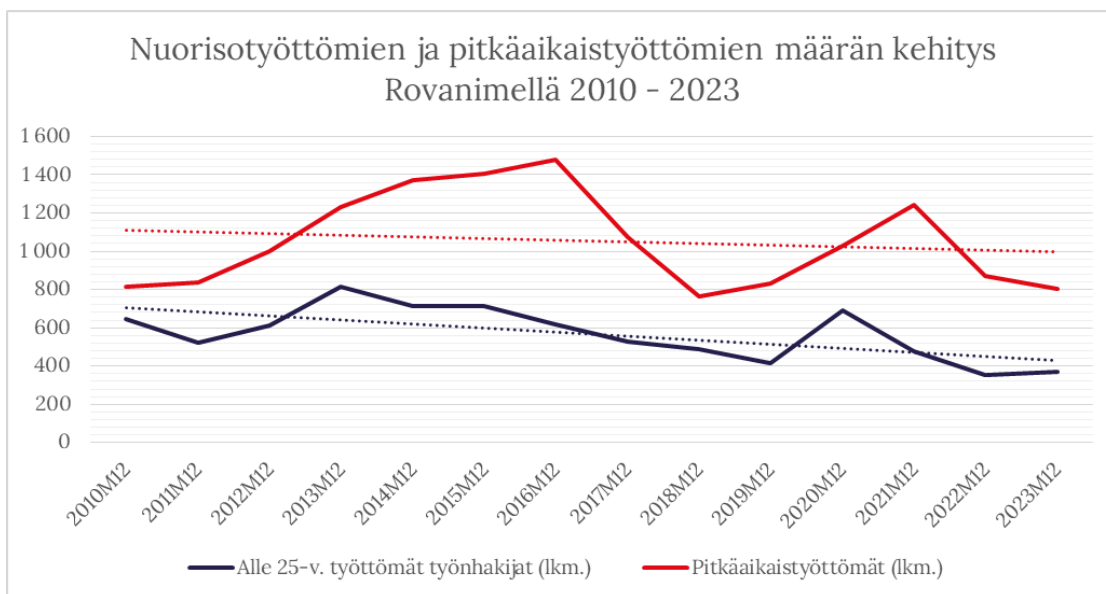
Työttömien määrän ja avointen työpaikkojen kehitys on ollut Rovaniemellä viime vuodet positiivista. Joulukuussa 2023 työttömiä työnhakijoita oli 3 018 eli noin 600 vähemmän kuin reilut kymmenen vuotta sitten ja noin 200 vähemmän kuin korona-pandemiaa edeltävänä aikana (2019). Joulukuun työttömyysaste oli 9.7 %.

Avointen työpaikkojen määrä oli joulukuussa 2023 yhteensä 868 työpaikkaa. Vuodesta 2018 alkaen avointen työpaikkojen määrä on pysytellyt yli 600 työpaikassa, ja vuodesta 2021 alkaen määrä on ollut jopa tuhat tai sen yli.

Kuvio 5. Rovaniemen työttömien määrän ja avoimien työpaikkojen kehitys 2010 - 2023

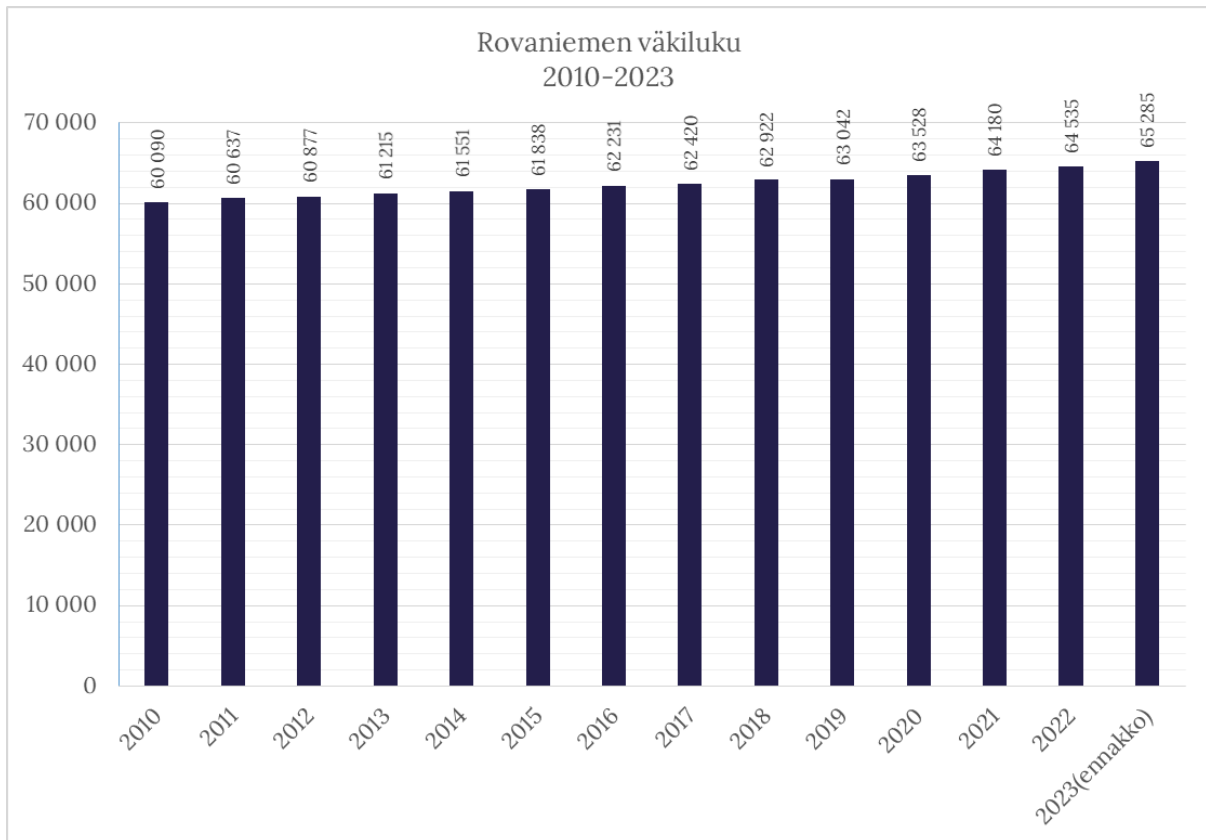
Nuorisotyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrän kehityksen trendi on ollut Rovaniemellä erityisesti korona-pandemian jälkeisinä vuosina laskeva. Vuoden 2023 joulukuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 801 ja nuorisotyöttömiä 370.

Kuvio 6. Rovaniemen nuorisotyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrän kehitys 2010 - 2023

Rovaniemen väestönkasvu on ollut viime vuodet hyvällä tasolla. Vuosien 2010 - 2023 aikana väestömäärä on kasvanut yli 5 000 henkilöllä. Vuonna 2023 kasvu on ollut jopa historiallisen hyvää; tammi-joulukuun aikana väkiluku on ennakkotiedon mukaisesti

kasvanut 750 henkilöllä. Tällaisista lukemissa kasvu on ollut viimeksi vuonna 2007 ja 90-luvun alussa.

Kuvio 7: Rovaniemen väkiluku 2010 - 2023. Lähde: Tilastokeskus

Elinkeinorakenteen ja yritysdynamiikan selvitystyö

Rovaniemen elinkeinorakenteen ja yritysdynamiikan selvitystyö valmistui lokakuussa 2023. Gaia Oy:n tekemä tilastollinen analyysi ja raportti sisälsi ajallisen tarkastelun soveltuvien osien 2013-2021 kohdistuen yrityksiin, joiden kotipaikkakunta on Rovaniemi. Aineistoina käytettiin Tilastokeskuksen, Vipusen ja Lapin kauppakamarin tilastoja. Tilastoanalyysissä tarkasteltiin yhteneväisyyksiä ja eriävyyksiä toimialojen välillä liikevaihdon ja työllistävyyden perusteella, kymmenen suurimman toimialan sisäistä ja näiden välistä kehitystä sekä elinkeinorakenteen ja koulutusrakenteen välisen kehityksen suhdetta.

Analyysin tulokset poikkeavat alueella työssäkäyvien luvuista, jotka mittaavat hieman eri asiaa. Tämän analyysin tilastoihin sisältyy yrityksiä tai yritysmuotoisia toimijoita, joiden varsinainen toiminta saattaa sijoittua muihin kuntiin. Vastaavasti Rovaniemellä on todennäköisesti hyvinkin työllistäviä yrityksiä, joiden kotipaikaksi on kirjattu muu kuin Rovaniemi.

Volyyimiltään korostuvat toimialat

Rovaniemen alueella elinkeinorakenteessa ja yritysdynamiikassa korostuvat maa-, metsä- ja kalatalous, teollisuus, kaivostoiminta ja louhiminen, sekä sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto niiden yritysten osalta, joiden kotipaikkakunta on Rovaniemellä. Aloilla toimii suhteellisen suuri määrä eri kokoisia yrityksiä. Arvo- ja alihankintaketjut ovat kattavia ja monipuolisia. Erityisesti kaivostoiminnan kehittymistä kaupungin läheisillä alueilla on seurattava aktiivisesti. Esimerkiksi Suhangon kaivoshanke toteutuessaan voi vaikuttaa merkittävästi työvoimatarpeeseen, yrittäjyyteen ja alihankintaketjuihin sekä maankäytön tarpeisiin myös Rovaniemellä.

Tulevaisuuden kehityksen kannalta on keskeistä tunnistaa raaka-aineiden ja muun perustuotannon sekä korkeamman jalostusasteiden välinen suhde. Rovaniemen kilpailukyvyyn kannalta korkeamman jalostusasteen tuotekehitys ja kytkeytyminen kansainväliseen vientiin ovat merkittävässä asemassa. Huomiota tulisi kiinnittää sellaisiin käytännön toimiin, jotka tukevat toimialojen yrityksiä siirtyä raaka-aineiden myynnistä kohti jalostetumpia tuotteita sekä uudistumisen tai viennin kannalta potentiaalisia tuotteita

Tukku- ja vähittäiskauppa ovat Rovaniemellä systemaattisen vahvoja toimialoja, jotka ylläpitävät vakaata perustaa. Tämän osalta logistiikan toimiala kytkeytyy vahvasti tukku- ja vähittäiskaupan toimialoihin. Vaikka tukku- ja vähittäiskauppa eivät itsessään tuota uudistumista tai innovaatioita, niiden tuottama vakaa pohja voi tukea uusien ja innovatiivisten ratkaisujen kehitystä muilla toimialoilla esimerkiksi kysynnän tai korkeaa teknologiaa hyödyntävän logistiikan kautta.

Matkailu ja logistiikka

Matkailun ja logistiikan toimialat korostuvat kohdennetusti kymmenen suurimman toimialan joukossa liikevaihdon tai työllistävyyden osalta niiden yritysten joukosta, joiden kotipaikkakunta on Rovaniemellä. Molemmat ovat alueellisesti merkittäviä mm. pitkien ja monipuolisten arvo- ja alihankintaketjujen tuottamien vaikutusten vuoksi.

Matkailun osalta kehityssuunta on ollut myönteinen ja kansainvälinen matkailu on kasvusuuntaista, vaikka koronapandemian vaikutus olikin selkeästi havaittavissa. Muuttuvissa olosuhteissa Lapin matkailutoiminnalla voi olla kilpailuasema. Jos matkailun merkitystä halutaan vahvistaa, tulisi panostuksia ympärivuotiseen toimintaan jatkaa. Kesämatkailun brändääminen ja tuotteistaminen on avain sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä matkailun edistämiseen. Tulevaisuuden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi alan laajempia kehitysmahdollisuuksia tulisi vertailla muiden kilpailevien alueiden tilanteisiin Suomen Lapin kannalta keskeisen potentiaalın selvittämiseksi.

Logistiikan alalla toimii suhteellisen suuri määrä erikokoisia yrityksiä, joiden joukossa on yksittäisiä vahvoja yrityksiä. Tulevaisuuden kannalta olennaista on tukea korkean teknologian, esimerkiksi lisätyn todellisuuden (AR ja VR) ja drone-teknologian hyödyntämistä. Tekniikan alan koulutus on Rovaniemellä vahvaa. Tulevaisuuden panostusten kannalta on olennaista selvittää, millä tavoin yritysten osaamistarpeiden kehitys heijastuu koulutustarjontaan ja osaajien rekrytointinäkyymiin. Ennakoinnin kannalta tulisi huomioida, että pohjoisen strateginen merkitys saattaa jatkossa näkyä valtakunnallisissa investointiohjelmassa. Potentiaalinen realisoitumisen vahvistamiseksi tulisi tukea yritysten kykyä kytkeytyä ohjelmiin.

Osaaminen

Rovaniemellä on kokoonsa nähden laaja ja monipuolinen koulutustarjonta niin toisella kuin korkealla-asteella. Koulutusalojen ja -tasojen kehitys on vakaata ja vastaa Lapin elinkeinorakenteen nykytilaa. Rovaniemen kilpailukykyyn ja korkeakoulutettujen pitovoiman kannalta on olennaista vahvistaa sekä osaamisen tarjontaa että sen kysyntää keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ja osana elinkeinoprofilin kehitystä.

Koulutus- ja osaamistason vaikutuksia elinkeinorakenteen kehitykseen olisi hyvä ennakoida tilanteessa, jossa korkeaa osaamista vaativat tehtävät lisääntyvät, mutta osaavaa väestöä ei ole riittävästi. Tämän osalta tietoa tarvitaan niin yritysten kuin koulutuslaitosten suunnitelmista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Vuoden alusta voimaan tullut T&K-rahoituslaki tarkoittaa merkittävää valtion lisäpanostusta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI). Lailla tavoitellaan Suomen T&K-menojen nostamista vajaan kolmesta prosentista neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Rahoituslailla parannetaan valtion T&K-rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Lain toimeenpanolla tulee olemaan vaikutuksia myös koko Lappiin ja Rovaniemen alueelle. On tärkeää tunnistaa keinot, joilla julkisen sektorin tarjoamat kannustimet TKI-toimintaan edesauttavat sekä yritysten TKI-panostusten kasvua että yritysten ja oppilaitosten välisiä kumppanuuksia. Uusien veturitoimijoiden rooli tulee korostumaan.

Yhteistyötä voi tapahtua toimialojen ja olemassa olevien verkostojen sisällä. Innovaatioiden ja innovaatioekosysteemien kehityksen kannalta erityisen olennaista on toiminta, joka yhdistää aloja ja sektoreita toisiinsa uusien verkostojen muodostumisen kautta. Näillä on havaittu olevan vahvempi kyky tuottaa kestäviä innovaatioita, jotka tukevat toimialoja yhteiskunnallisissa murroksissa. Vaikuttavien toimien tunnistamiseksi tulisi selvittää, millaisia tulevaisuuden suunnitelmia yrityksillä ja oppilaitoksilla on seuraavien 5-10 vuoden ajanjaksolle. TKI-toimintaan tarvitaan aktiivisia panostuksia ja kyvykkyyden vahvistamista.

Elinkeinorakenteen monipuolisuus

Rovaniemen elinkeinorakenteessa erottuu yksittäisten alueellisesti suurten yritysten rooli tietyillä toimialoilla. Tällä on suora vaikutus elinkeinorakenteeseen. Kyseiset

yritykset ovat potentiaalisia veturiyrityksiä alueen muun elinkeinotoiminnan kehitykselle. Niiden roolia ja halukkuutta toimia veturiyrityksenä tulisi selvittää, jotta mahdollisuudet hakea kehitystä tukevaa TKI-rahoitusta voidaan tunnistaa (esim. BF:n tuotekehitys- ja innovaatorahoitus).

Alueen elinvoiman kannalta on tärkeää tunnistaa, millaisia toimintaedellytyksiä kyseiset yritykset tarvitsevat tulevaisuudessa ja miten tulevaisuuden suunnitelmat ja tarpeet suhteutuvat alueen strategiseen kehityssuuntaan. Monipuolisen elinkeinorakenteen kannalta tulee tunnistaa yhtäältä se, millaisia suorita ja epäsuoria riskejä yksittäisten yritysten vahvoin rooleihin sisältyy sekä toisaalta se, millaiset toimintaedellytykset tukevat yritysten pysymistä alueella.

Monipuolisen ja korkeaa jalostusastetta edistävän elinkeinotoiminnan kannalta tuloksellisten ja vaikuttavien toimien määrittelyssä tulisi kiinnittää huomioita odotusten ja havaittavien kehityskulkujen väliseen suhteeseen. Toiminnan kannattavuutta tulisi tarkastella myös ennakkoinnin näkökulmasta. Millaisia toimia ja kehityskulkuja on havaittavissa yritystasolla tai kehitystä tukevien tukitoimien (esim. EAKR-, JTF- tai BF-rahoitus) hyödyntämisessä?

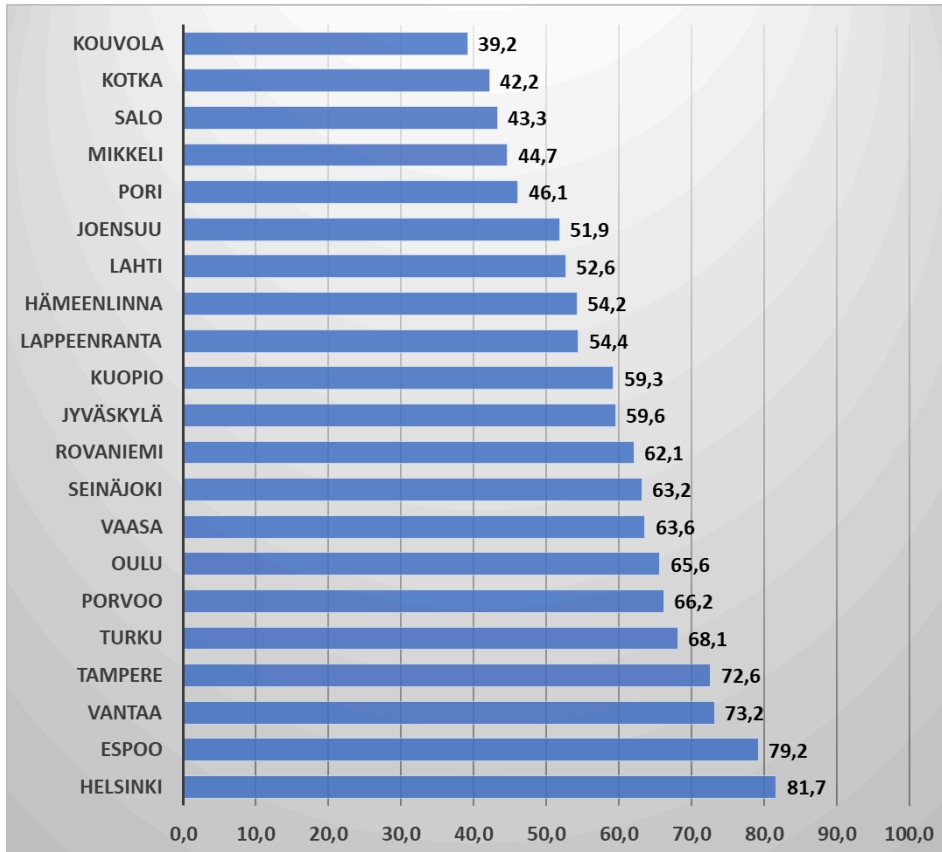
Elinvoima, vetovoima ja pitovoima -indeksi (EVP)

EVP-indeksi on joulukuussa 2023 julkaistu FCG/MDI:n tuottama tietotuote, jonka tavoitteena on tarkastella kokonaisvaltaisesti ja samanaikaisesti alueiden elinvoimaa sekä veto- ja pitovoimaa. Indeksillä vertaillaan alueiden suhteellista kehitystä kuntatyyppittäin, koon tai maantieteellisen sijainnin mukaan. (Lähde: FCG/MDI)

Indeksi muodostuu pääosin Tilastokeskuksen tiedoista ja sen avulla arvioidaan seuraavia kokonaisuuksia:

- **Pitovoima**
Kuinka viihtyisä, mukava, hauska, turvallinen jne. alue on alueen omien asukkaiden, yritysten ja toimijoiden näkökulmasta.
- **Elinvoima**
Aluetaloudelliseen ja kasvuun liittyvät tekijät, jotka voidaan edelleen jakaa ulkoiseen ja sisäiseen sekä kovaan ja pehmeään elinvoimaan.
- **Vetovoima**
Kuinka kiinnostava, houkutteleva, dynaaminen, haluttava jne. alue on ulkopuolisten näkökulmasta, joka voidaan edelleen jakaa muutto-, sijainti-, paikka- ja kiertovetovoimaan.
(Lähde: FCG/MDI)

Rovaniemen sijoitus vuonna 2023 yli 50 000 asukkaan kaupunkien joukossa oli kymmenes. Sijoitus on hyvä, sillä taakse vertailussa jäivät muun muassa Kuopio ja Jyväskylä. Kasvuohjelman tavoitteiden toteutuessa näemme mahdollisuuden parantaa sijoitusta vielä nykyistäkin paremmaksi, vaikkakin indeksiin vaikuttavat myös monet sellaiset tekijät, jotka ovat tämän ohjelman ulkopuolella.

Kuvio 8: FCG/MDI Alueellisen kehittyneisyyden elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaindeksi; kuvion laatija Timo Aro 2023

Yritysbarometri

Suomen yrittäjät toteuttivat vuonna 2022 10. yritysbarometrin, jolla kuntien yrittäjät arvioivat oman kuntansa toimintaa yrittäjyyden kontekstissa. Barometrissä elinkeinopolitiikan kokonaisarvosanaksi Rovaniemen osalta muodostui 2,64 (asteikolla 1-5). Rovaniemeläisten vastaajien määrä oli alhainen, 81 vastaajaa, jonka takia barometrin tulokset eivät välttämättä edusta tosiasiallista tilannetta kaupungissa.

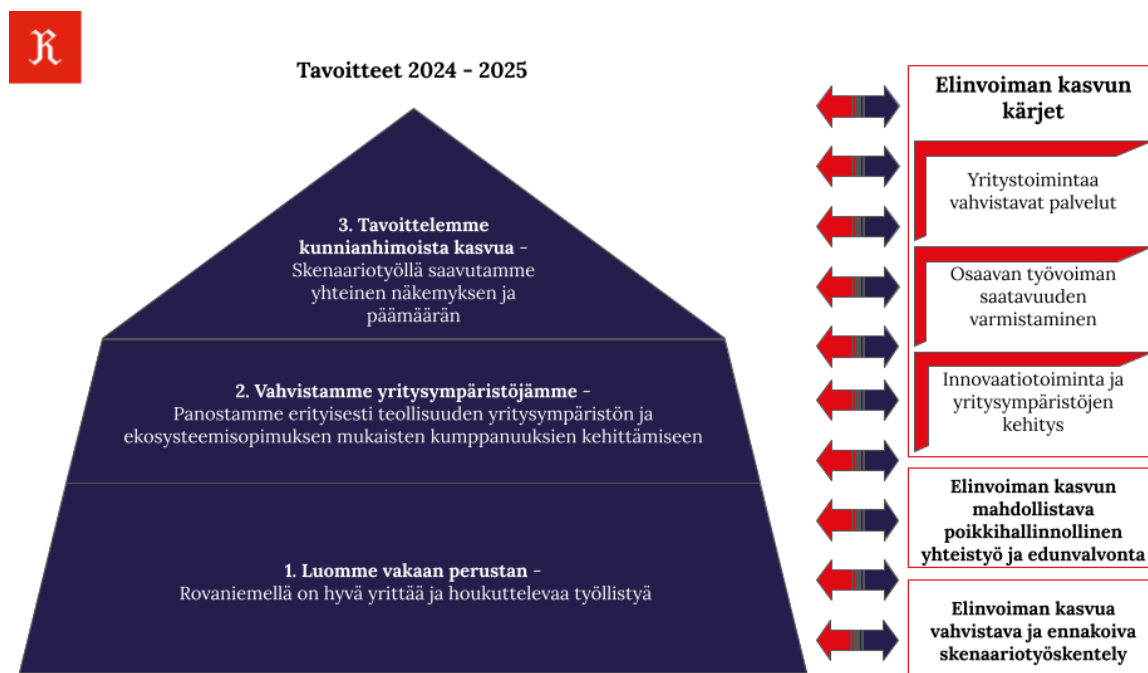
Rovaniemeläiset yrittäjät kokevat tärkeimmiksi kaupungin tarjoamiksi yrityspalveluiksi sujuvat lupapalvelut ja yrityksen tilaratkaisut sekä rahoitus- ja investointineuvonnan. Vastauksista nousee esille tarve tehostaa tiedon saatavuutta ja viestintää yrityspalveluiden sekä yrityksiä koskevien tavoitteiden, suunnitelmien, toimien sekä päätösten osalta. Kaupungin päätöksentekoa ei koeta riittävän avoimeksi tai

tehokkaaksi, eikä valmistelussa tai päätöksenteossa koeta otettavan huomioon vaikutuksia yritysten toimintaedellytyksiin.

Yli puolet barometriin vastanneista on sitä mieltä, että uusien yritysten saamisessa kaupunkiin on Rovaniemellä onnistuttu vähintään kohtalaisesti. Rovaniemen houkuttelevuuteen uusille yrityksille voidaan tässä kasvuohjelmassa vaikuttaa muun muassa kehittämällä poikkihallinnollisia sijoittautumisen palveluita.

2. Elinvoiman kasvun kärjet

Keskeisimmät tavoitteemme on vuosille 2024 - 2025 on esitetty alapuolisessa kuviossa. Näihin tavoitteisiin vastaamme erityisesti kasvun kärkien toimenpiteillä, mutta myös poikkihallinnollisella yhteistyöllä sekä kasvun mahdollisuuksiin keskittyvällä skenaariotyöskentelyllä, joita käsitellään omissa luvuissaan.

Kuvio 9. Tavoitteet ja kasvun kärjet.

2.1 Yritystoimintaa vahvistavat palvelut

Strategiset tavoitteet:

3. Houkuttelemme Rovaniemelle uusia vastuullisia yritystoimijoita ja turvaamme nykyisten toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Rovaniemen kaupungin elinkeino- ja yrityspalvelujen, Business Rovaniemen, tehtävänä on toimia palvelupisteenä yrityksille niiden elinkaaren eri vaiheissa. Business Rovaniemen palvelukokonaisuus koostuu yritysneuvontapalveluista aloittaville yrittäjille, kasvu- ja kehitysintensiivisille ja kansainvälistyville yrityksille, omistajanvaihdosta suunnitteleville yrittäjille sekä alueelle sijoittuville yrityksille. Maaseutualueen yritysten osalta neuvonta kattaa sijaintiin perustuen maaseuturahaston ELY-keskuksen ja Peräpohjolan Leader ry:n avustukset sekä Rovaniemen kylien kehittämissätiön myöntämät yrityssetelit. Yritysneuvonnan lisäksi elinkeinoelämää edistetään erilaisten kehittämishankkeiden avulla. Kehittyvä ja nykyistä monipuolisempi vientitoiminta,

kasvavat vientiyrittäjät ja menestyminen kansainvälisissä arvoverkostoissa ovat alueen elinvoimalle tärkeitä.

Yritysneuvonnan kysynnän arvioidaan kasvavan edelleen todennäköisesti pienten kasvuyritysten osalta, kun ELY-keskusten yritysten kehittämispalvelujen tuettu konsultointi on päättynyt vuoden 2023 lopulla. Lisäksi TE-uudistuksessa kaupungille siirtyvät työnantajapalvelut kohdistuvat erityisesti aloittavien yrittäjien ja kasvavien yritysten asiakasryhmiin ja vaatii panostusta asian yhteisvalmisteluun sekä toimintamalliin käyttöönottoon ja markkinointiin vuoden 2025 alusta.

Asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi pyrimme analysoimaan ja mittaamaan paremmin tulevaisuudessa asiakaskokemusta ja sen laatua. Laajennamme systemaattista palautejärjestelmän käyttöä myös yritysneuvontaan liittyvään asiakastytytyväisyyden mittaamiseen. Työllisyyspalveluissa asiakkailta kerätystä asiakastytytyväisyyteen liittyvästä palautteesta on jo useamman vuoden positiiviset kokemukset.

Yritysneuvontapalvelujen asiakkaista tällä hetkellä noin puolet on yrittäjäksi aikovia. Näistä kansainvälisten asiakkaiden osuus on kasvava. Alkavien yrittäjien kanssa käydään läpi liikeideoita, tehdään kannattavuusanalysointia, valitaan yhtiömuoto, rekisteröidään yritys ja haetaan mahdollisia alkavan yrittäjän tukia. Kasvu- ja kehitysintensiivisten yritysten palvelu keskittyy investointien kannattavuuslaskelmiin, tuki- ja lainarahoituksen hakemiseen. Omistajanvaihdosta suunnitteleville yrittäjille tarjotaan apua mm. yrityksen arvon määrittelyssä, rahoituksessa, osto- tai myyntikohteen kokonaisuuden arvioinnissa. Yksittäiset sijoittuvat yritykset palvelevat yrityskohtaisesti ja tarvittaessa poikkialueellisesti, mutta proaktiiviseen sijoittuvien yritysten hankintaan ei ole juuri ollut kohdistaa resursseja.

Sijoittautumisen osalta keskeisimmät toimenpiteet ovat liittyneet datakeskusvalmisteluun, jota on vuodesta 2023 alkaen viety eteenpäin elinvoimapalvelujen johdolla. Tätä poikkialueellista yhteistyötä tullaan jatkamaan edelleen. Kaupunki on tilannut datakeskuksen perustamisesta esiselvityksen alan teknologiayritykseltä ja lisäksi keskuksen perustamisen edellytyksiä selvitetään laajemmin. Rovaniemen arvioidaan kiinnostavan datakeskusoperaattoreita muun muassa ympäristönsä ja pohjoisen sijaintinsa ansiosta. Toimenpidetaulukkoon on kirjattu sijoittautumisen poikkialueellisen palvelumallin rakentaminen. Tämä mahdollistaa hallitut, tietoon pohjautuvat toimenpiteet sijoittautumisen kokonaisuuden edistämiseksi.

Yritysneuvontapalvelujen verkosto on laaja ja vaatii jatkuvaa sidosryhmäyhteistyötä sekä verkoston tuntemusta. Business Rovaniemi toimii osana seudullista yrityspalveluverkostoa, joka koostuu mm. ELY-keskuksen palveluista, Business Finlandista, Finnverasta, pankeista, oppilaitoksista, TE-toimistosta, kunnallisista elinkeinotoimijoista, yrittäjäjärjestöistä, Lapin Kauppakamarista, Peräpohjolan Leader

ry:stä, Rovaniemen kylien kehittämissätiöstä, 4H-järjestöstä, Migristä sekä yksityisistä palveluntarjoajista. Aktiivinen verkostossa toimiminen mahdollistaa yritysasiakkaan palvelun tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti ja on myös tärkeä markkinointikanava Business Rovaniemen palveluille.

Toimenpiteet

Toimenpiteet	Vastuutahot ja yhteistyöverkostot	Toteutumisen seuranta (arviointi/mittarit)
<p>Määrittelemme uudelleen yritysneuvontapalveluiden vastuut ja vaikuttavuuden mittaamisen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • aloittavat yrittäjät • kasvuyritykset • omistajanvaihdokset • sijoittuvat yritykset <p>Palveluita tarjotaan tasapuolisesti koko Rovaniemen alueen yrityksille</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi</p> <p>Seudullinen yrityspalveluverkosto</p>	<p>Asiakaspalautteen kerääminen ja mittaaminen 2024-2025</p> <p>Vastuutus sovittu</p> <p>Yhteiset tavoitteet ja mittarit toiminnalle on asetettu</p>
<p>Rakennamme sijoittautumisen poikkihallinnollisen palvelumallin.</p> <p>Palvelumallissa määritellään toimintatavat ja vastuutukset kiinnostuneiden yritysten ottaessa yhteyttä ja etsittäessä potentiaalisia uusia sijoittuvia yrityksiä.</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi</p> <p>Teknisten palvelujen toimiala</p> <p>Viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut</p> <p>Rovaseudun Markkinakiinteistöt</p>	<p>Palvelumallin prosessi ja resurssit on määritelty 2024 ja kehitetään käyttöön vuosina 2024-2025</p> <p>Asiaan liittyvä hanketoiminta; esim. datakeskukseen liittyvän liiketoimintaekosysteemin esiselvityshanke 2024</p> <p>Kilpailukykyanalyysi: Rovaniemen yritystoiminnan potentiaali</p>
<p>Toteutamme yritysyhteistyötä yrityskäynnein, yritystapahtumin ja sidosryhmäyhteistyön keinoin.</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala, yrittäjäjärjestöt, muut elinkeinotoimintaan liittyvät sidosryhmät</p>	<p>Osallistujat, tapahtumien määrät</p>
<p>Vahvistamme yritysmyonteisyyttä</p> <p>Vahvistamme ymmärrystä yritysten merkityksestä Rovaniemen elinvoimaisuuteen.</p> <p>Edistämme yritysvaikutusten arviointia kaupunkiorganisaatiossa hyödyntämällä Advisory Board -toimintamallia päätöksenteon valmistelussa. Tässä mallissa keskiössä on yritysvaikutusten arviointi.</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi</p> <p>Rovaniemen Yrittäjät</p>	<p>Kuntabarometri</p> <p>Toteutetut yritysvaikutusarviointit / vuosi</p> <p>Kasvu Open -sparrausohjelma toteutuminen kasvuhaluille yrityksille</p>

Tuotamme tietoa johtamisen ja päätöksenteon taustalle esimerkiksi järjestämällä koulutusta päätöksentekijöille ja valmistelijoille.		Rovaniemen kaupungin ja Rovaniemen Yrittäjien välinen elinvoimalupaus ja sen toteutuminen
Yhteensovitamme yritys- ja työnantajapalvelut TE-uudistukseen liittyen	Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi ja Työllisyyspalvelut, TE-palvelut, Business Ranua, Rovaniemen Yrittäjät	Käytössä 2025
Hyödynnämme hanketyön toimivimpia käytäntöjä ja tuloksia osana yritysneuvontapalveluja. Aikaisemmat ja käynnissä olevat hankkeet, kuten esimerkiksi ADC-muotoilupääkaupunki, Lapin startup-hautomo ja -ekosysteemit, Rovaniemen matkailun uusi aika, Innoekosysteemit, Osaamo toimintamalli	Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi	Arviointi vuosittain / hankevaikuttavuus
Kehitämme Business Rovaniemen viestintä- ja markkinointikokonaisuutta , jotta yritykset saavat tietoa yrityspalveluista ja yrityksiin ollaan riittävästi yhteydessä	Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi Rovaniemen kaupungin viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut Sidosryhmät	Viestinnän resurssit määritelty 2024 Business Rovaniemen viestintä- ja markkinointisuunnitelma käytössä 2025
Määrittelemme yritysasiakkaiden lupapalvelujen palvelupolut palvelumuotoilun keinoin	Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi Teknisten palvelujen toimiala	Selkeät ja saavutettavat lupapalvelut määritelty 2025

Rovaniemen kaupungin ja Rovaniemen yrittäjien yhteinen elinvoimalupaus:

- **Vuoropuhelun edistäminen:** kaupunki ja yrittäjät sitoutuvat säännölliseen ja avoimeen vuoropuheluun, joka edistää yhteistyötä ja ymmärrystä molempien osapuolten tarpeista.
- **Yrittäjäystävällisen ilmapiirin luominen:** yhdessä pyritään luomaan yrittäjäystävällinen ilmapiiri, jossa tuetaan yritysten perustamista ja kasvua Rovaniemellä.
- **Asiantuntemuksen jakaminen ja tuki:** kaupunki tarjoaa asiantuntijapalveluita ja resursseja yrittäjien tueksi, esimerkiksi neuvontapalveluita ja koulutuksia.
- **Kestävän ja vastuullisen elinvoiman edistäminen:** molemmat osapuolet työskentelevät kestävän ja vastuullisen elinkeinopolitiikan hyväksi, tukien ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä liiketoimintamalleja.
- **Yhteistyön ja verkostoitumisen kehittäminen:** edistetään yhteistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden, kuten paikallisten yritysten, oppilaitosten ja järjestöjen, välillä.

2.2 Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen

Strategiset tavoitteet:

1. Edistämme koulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaamista

Osaavan työvoiman saatavuus on keskeinen menestys- ja elinvoimatekijä kunnille. Kunnat voivat tukea osaavan työvoiman saatavuutta huolehtimalla alueellaan työelämän tarpeita vastaavasta koulutuksesta, luomalla tiiviin vuoropuhelun yritysten, oppilaitosten ja työllisyyspalveluiden välille, rakentamalla tulevat TE-palvelut tukemaan nopeaa työllistymistä ja työvoiman saatavuutta, ehkäisemällä syrjäytymistä, edistämällä työperäistä maahanmuuttoa ja sujuvia vieraskielisten palveluita sekä edistämällä kohtuuhintaista asuntotarjontaa (lähde: Kuntaliitto).

Kasvun kärjen keskiössä on yhteistyö työnhakijoiden, työnantajien ja oppilaitosten kanssa sekä erilaisten kohtaamisten mahdollistaminen. Kokonaisuus rakentuu valmistautumalla tulevaan TE-palveluiden uudistukseen ja rakentamalla työllisyys- ja elinkeinopalvelujen kokonaisuutta asiakkaiden tarpeisiin. Yhteiselle Rovaniemen ja Ranuan muodostamalle työllisyysalueelle tehdään oma palvelusuunnitelma, jossa määritellään tarkemmin lakisääteisten työllisyys- ja yrityspalveluiden tavoitteet sekä asiakkaille tarjottavat palvelut ja palvelumallin keskeiset periaatteet ja toimintatavat. Palvelusuunnitelma valmistuu kevään 2024 aikana ja se hyväksytään elinvoimalautakunnassa. Hyödynnämme palveluiden suunnittelussa muun muassa yrittäjäjärjestön laatimia toimenpide-ehdotuksia tulevien palveluiden rakentamiseksi.

Osaavan työvoiman saatavuutta edistetään yhteistyössä laaja-alaisen kumppanuusverkoston kanssa. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen edellyttää nykyisen työvoiman työpanoksen käyttöön saamista sekä uuden työvoiman houkuttelua muilta alueilta ja kansainvälisesti. Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä alueen yritysten, oppilaitosten, opiskelija- ja yrittäjäjärjestöjen kanssa veto- ja pitovoiman lisäämiseksi. Rovaniemi haluaa olla houkutteleva kohde niin kotimaan kuin kansainvälisille tutkinto- ja vaihto-opiskelijoille. Alueelta valmistuvat opiskelijat ovat tärkeä työvoimaresurssi alueen työnantajille ja kaupunki edistää osaltaan opiskelijoiden harjoittelupaikkojen saantia alueeltaan sekä kehittää palveluitaan opiskelijoiden tarpeet huomioiden.

Tulevassa TE-palveluiden uudistamisessa tärkeää on rakentaa kokonaisuuteen vahva elinvoimanäkökulma. Työttömyyden ja työllisyyden hoidosta tulee siirtyä laajemmin elinvoiman vahvistamisen näkökulmaan. Työnantajien rekrytointipalveluiden rakentaminen on TE-palveluiden uudistustyön keskiössä ja työntekijöiden ja työnantajien kohtaamista tulee edistää monipuolisesti. Myös heikossa työmarkkina-asetuksessa olevien osaamisen kehittämistä ja työllistymisen tukemisesta tulee huolehtia, jotta mahdollisimman moni pääsee osaksi työelämää. Palvelutuotanto tulee rakentaa laajassa verkostoyhteistyössä kumppaneiden kanssa ja mahdollistaa

monipuolinen palvelutarjonta asiakkaille. Palvelut kilpailutetaan markkinaehtoisesti ja palvelutuotannossa on monituottajamalli. Monituottajamallissa useat eri yritykset voivat olla tuottamassa palveluja, esimerkiksi dynaamisen toimittajarekisterin kautta. Myös tulosperusteisia hankintoja voidaan kokeilla ja kehittää.

Toimenpiteet

Toimenpiteet	Vastuutahot ja yhteistyöverkostot	Toteutumisen seuranta (arviointi/mittarit)
<p>Laadimme Rovaniemen ja Ranuan yhteiselle työllisyysalueelle palvelusuunnitelman, jossa määritellään keskeiset tavoitteet, toimintatavat ja palvelut- työnhakijoille ja työnantajille</p>	<p>Työllisyyspalvelut ja keskeiset verkostokumppanit</p>	<p>Palvelusuunnitelma on rakennettu kevään 2024 aikana.</p>
<p>Toteutamme vaikuttavaa verkostoyhteistyötä oppilaitosten kanssa</p> <p>Rakennamme alueen yritysten työvoimatarpeisiin vastaavat koulutusmallit yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa</p> <p>Rakennamme koulutusmallit myös heikossa työmarkkina-asemassa oleville</p> <p>Määrittelemme yhteiset tavoitteet ja mittarit toiminnalle</p> <p>Sovimme yhteistyön johtamisen rakenteista ja käytännöistä</p>	<p>Työllisyyspalvelut, koulutuksen järjestäjät</p>	<p>Koulutusten vaikuttavuus on hyvällä tasolla</p> <p>Koulutuksiin ohjautuneiden työnhakijoiden määrä kasvaa</p> <p>Pitkäaikaistyöttömien määrä laskee</p> <p>Yhteiset tavoitteet ja mittarit toiminnalle on asetettu</p> <p>Yhteistyön johtamisen rakenteet on sovittu</p>
<p>Toteutamme vaikuttavaa verkostoyhteistyötä hyvinvointialueen kanssa</p> <p>Luomme yhteiset tavoitteet, mittarit ja verkostomaisen työn johtamisen rakenteet hyvinvointialueen kanssa</p>	<p>Työllisyyspalvelut, Lapin hyvinvointialue, Eduro-säätiö</p>	<p>Yhteiset tavoitteet ja mittarit toiminnalle on asetettu vuoteen 2026 mennessä.</p> <p>Uudet yhteistyön johtamisen rakenteet on sovittu vuodelle 2025 (TYP-työn organisointi).</p> <p>Yli tuhat päivää työmarkkinatukea saaneiden määrä vähenee.</p>
<p>Kehitämme kaupunkikonsernin valmiuksia opiskelijoiden harjoittelupaikkojen ja opinnäytetyön mahdollisuuksien lisäämiseen</p> <p>Lisäämme tietoisuutta harjoittelumahdollisuuksista yksiköiden rekrytoiville esihenkilöille</p> <p>Kokoamme yhteen ja helposti löydettäväksi kaupunkikonsernin tarjoamat harjoittelu- ja opinnäytetöiden tekemisen mahdollisuudet opiskelijoille</p>	<p>Työllisyyspalvelut ja henkilöstöpalvelut, koko kaupunkikonserni</p>	<p>Kaupunkikonsernissa tietoisuus harjoittelumahdollisuuksista lisääntyy</p> <p>Kaupunkikonsernin tarjoamat harjoittelu- ja opinnäytetyön mahdollisuudet on koottu yhteen paikkaan helposti löydettäväksi</p>
<p>Rakennamme toimivat tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut maahan muuttaneiden kotoutumisen ja työllistymisen tueksi</p> <p>Kehitämme kotoutumisen ja asettautumisen palveluja vieraskieliselle työvoimalle</p>	<p>Työllisyyspalvelut ja kotoutumisen verkostokumppanit</p>	<p>Palvelut on saatavilla kaikille maahan muuttaneille vuoden 2025 alusta uuden lainsäädännön edellyttämällä tavalla</p>

Lisäämme työntekijöiden tietoisuutta omista oikeuksista työelämässä		
Järjestämme erilaisia tapahtumia ja mahdollisuuksia työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamiseksi	Työllisyyspalvelut	Järjestettyjen tapahtumien määrä ja asiakaspalautteet
Olemme aktiivisesti yhteydessä alueen yrityksiin ja markkinoimme työllisyys- ja yrityspalveluja Jatkamme Osaamomaista toimintamallia yrittäjien toiveiden mukaisesti	Työllisyys- ja yrityspalvelut	Asiakaspalautteet Työnantajakäyntien määrä
Rakennamme tulevat työllisyyspalvelut tukemaan nopeaa työllistymistä ja työvoiman saatavuutta Työtä tarjotaan (työväilytys, rekrytointitapahtumat) heti työttömyyden alkuvaiheessa Tunnistamme asiakkaiden palvelutarpeet ja asiakkaat, jotka tarvitsevat tukea työnhakuun Yhteistyörakenteet henkilöstöpalveluyritysten kanssa nopean työllistymisen edistämiseksi	Työllisyyspalvelut, henkilöstöpalveluyritykset	Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee Nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä pysyy alhaisella tasolla Kunnan rahoittaman työttömyysetuuden piiriin tulevien määrän seuranta ja vertailu verrokkikuntiin
Työvoiman pitovoiman vahvistaminen Lisäämme työnantajien tietoisuutta sosiaalisesta vastuullisuudesta ja vastuullisesta työllistämisestä. Teemme poikkihallinnollista yhteistyötä edistäessämme uusia ratkaisuja työvoiman asumisen ja työmatkaliikenteen haasteisiin sekä työn ympärivuotisuuden edistämiseen.	Työllisyyspalvelut, Business Rovaniemi, Tekniset palvelut	Keskeisimpien toimenpiteiden raportointi
Hyödynnämme hankerahoitusta kehittämistoiminnassa	Työllisyyspalvelut	Ulkopuolisen hankerahoituksen määrä

2.3 Innovaatiotoiminta ja yritys ympäristöjen kehitys

Strategiset tavoitteet:

3. Houkuttelemme Rovaniemelle uusia vastuullisia yritystoimijoita ja turvaamme nykyisten toimijoiden toimintaedellytyksiä.

4. Olemme arktisen alueen kestävän matkailun monimuotoinen ja ympärivuotinen ykköskohde.

Innovaatiotoiminnan edistämiseen ja yritys ympäristöjen kehittämiseen panostaminen ovat avainasemassa hakiessamme keinoja luoda aitoa kasvua Rovaniemen

elinvoimaisuuteen. Kehittämistyötä tehdään erilaisten hankkeiden ja kokeilujen kautta. Valtion kanssa solmittu innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus 2021-2027 toimii perustana sovittujen painopistealueiden kehittämiseksi. Ekosysteemisopimuksen myötä Rovaniemen kaupunki kuuluu 16 kaupunkiseudun muodostamaan Innokaupungit-verkostoon. Hanke- ja kehittämistoiminnassa painottuvat kaupunkistrategian, ekosysteemisopimuksen sekä kasvuohjelman tavoitteet.

Hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot nykyisestä 2,7 prosentista neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Lapissa tutkimus- ja kehittämismenot olivat vuonna 2022 suhteessa bkt:hen vain 1,1 prosenttia. Tutkimus- ja kehittämismenojen kasvattamiseksi tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä investointeja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.

Tulemme panostamaan seuraavien parin vuoden aikana erityisesti seuraaviin näkökulmiin.

- Teollisuuden yritys ympäristöjen kehittämistarpeiden kartoitus ja toimenpiteiden suunnittelu niiden pohjalta
- Kasvuohjelmatyöskentelyn yhteydessä tunnistettujen, Rovaniemen kannalta keskeisten yritys ympäristöjen kehittymisen potentiaalin arviointi osana skenaariotyöskentelyä
- Ekosysteemisopimuksen toteuttaminen ja uuden tai uusien ekosysteemien tunnistaminen osaksi sopimusta.
- TKI-toiminnan kasvun edistäminen hankkeiden ja verkostojen kautta

Yritys ympäristöt

Selvityksessä Rovaniemen elinkeinorakenteen profiilista ja yritysdynamiikasta käy ilmi selkeästi teollisuuden yritysten merkittävyys Rovaniemen työllisyydelle sekä veronmaksajina. Muutamien yksittäisten yritysten osa elinkeinorakenteessa on erittäin suuri. Näillä yrityksillä on myös potentiaalia toimia kansallisesti ja kansainvälisesti tunnistettuina huippuosaajina ja alueen veturiyrityksinä elinkeinotoiminnan kehityksessä. Alueen elinvoiman kannalta on tärkeä tunnistaa, millaisia toimintaedellytyksiä kyseiset yritykset tarvitsevat tulevaisuudessa ja voidaanko niihin vaikuttaa edistävällä tavalla esim. Business Finlandin veturirahoitusmallin avulla.

Teollisuuden yritys ympäristöjen kehittämistarpeita kartoitamme seuraavan kahden vuoden aikana rakennettavalla teollisuustoiminnan verkoston avulla. Verkostoon kutsutaan Rovaniemen teollisuudessa toimivien yritysten edustajia sekä mahdollisesti asiaan liittyviä sidosryhmien edustajia.

Ekosysteemit

Ekosysteemit ovat yhteistyöverkostoja, joissa kehitetään ja testataan uusia ratkaisuja ja innovaatioita yli toimialarajojen sekä jaetaan kokemuksia ja tietoa. Toimijat voivat

yhdessä luoda enemmän arvoa kuin yksittäisinä toimijoina. Rajalliset osaamisresurssit ohjaavat yrityksiä verkottumaan keskenään sekä hyödyntämään alueella toimivien korkeakoulujen ja oppilaitosten osaamista.

Kaupungin rooli ekosysteemien kehittämisessä on liiketoiminnalle suotuisan toimintaympäristön mahdollistaminen. Tähän liittyvät maankäyttö, luvitusasiat, yrityspalvelut ja verkostoitumista edistävät tilaisuudet sekä kehitys- ja kokeilu ympäristöjen tarjoaminen.

Rovaniemen kaupungin ja valtion välinen ekosysteemisopimus vuosille 2021 - 2027 tukee kaupungin innovaatiovetoista kasvua, kansainvälistymistä, kilpailukykyä ja elinvoimaa sekä työllisyyttä ja osaamista. Rovaniemen ekosysteemisopimuksen painopisteitä ovat arktinen matkailu ja tulevaisuuden hyvinvointipalvelut sekä etäisyyksien hallinta. Vuoden 2025 alussa on mahdollisuus tarkentaa tai valita uudelleen ekosysteemisopimuksen painopisteet. Ekosysteemisopimuksen kautta olemme osa kansallista Innokaupungit-verkostoa, jonka muodostavat 16 yliopistokaupunkia Suomessa.

Toimenpiteet

Toimenpiteet	Vastuutahot ja yhteistyöverkostot	Toteutumisen seuranta (arviointi/mittarit)
<p>Panostamme aktiivisesti teollisuuden yritys ympäristön kehittämistarpeiden kartoittamiseen ja toimintaedellytysten tukemiseen.</p> <p>Kartoitamme valmistavan teollisuuden tarpeita muun muassa toimijaverkoston, aamukahvitilaisuuksin ja suorien yhteydenottojen kautta. Valmistavan teollisuuden toimijaverkoston yhtenevät tarpeet voivat lisätä työpaikkoja, rekrytointeja tai luoda esimerkiksi uuden toimijan liiketoimintamahdollisuuden ja alueelle sijoittumisen.</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala Teknisten palvelujen toimiala</p>	<p>Teollisuustoiminnan verkosto Teollisuuden toimintaympäristöjen kehittämistarpeet selvitetty</p> <p>Uudet yritysalueet / investoinnit yritysalueisiin (kaupunki / toimijat)</p>
<p>Arvioimme seuraavien yritys ympäristöjen / toimialojen kehittymisen potentiaalin ja ominaispiirteet osana käynnistettävää skenaariotyöskentelyä:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Puolustus- ja turvallisuussektori 2. Luonnonvara- ja biotalous 3. Kaivosala 4. Arktinen kiertotalous 5. Teknologia ja ICT 6. Logistiikka ja etäisyyksien hallinta 7. Luovat alat 	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi, alueen koulutus- ja tutkimuslaitokset sekä yritys järjestöt</p>	<p>Skenaariotyö valmis 2025</p>
<p>Jatkamme matkailun, hyvinvoinnin ja liikunnan ekosysteemien kehittämistä ekosysteemisopimuksen mukaisesti.</p> <p>Vahvistamme kaupungin omaa roolia ekosysteemien mahdollistajana.</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi, alueen koulutus- ja tutkimuslaitokset sekä yritykset</p>	<p>Ekosysteemisopimuksen rahoituksen kehitys Ekosysteemisopimuksen kautta rahoitettavat hankkeet</p>

<p>Vahvistamme ekosysteemitoinnin resursseja sekä sovimme nykyisten ja uusien ekosysteemien koordinaatio- ja vetovastuista alueen yhteistyökumppaneiden kanssa.</p>		
<p>Lisäämme elinkeinotoiminnan uudistumiskykyä ja TKI-aktiivisuutta kaupungin, yritysten sekä koulutus- ja tutkimuslaitosten keskinäisellä yhteistyöllä.</p> <p>Järjestämme yhteisiä kohtaamisia toimijoiden välille ja edistämme kunnianhimoisten TKI-hankkeiden rahoituksen saantia kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä.</p> <p>Tuemme alueen elinkeinotoiminnan kehittymistä alueen korkeakoulujen ja oppilaitosten välisellä kumppanuussopimuksella</p> <p>Opastamme ja kannustamme ekosysteemien yrityksiä kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän TKI- ja kasvurahoituksen piiriin ja hyödyntämään alueellisia kehitysympäristöjä.</p>	<p>Elinvoimapalvelujen toimiala / Business Rovaniemi, yritykset, koulutus- ja tutkimuslaitokset</p>	<p>Toimintaan liittyvät hankkeet: määrä ja rahoitus, TKI-toiminnan rahoituksen kasvu</p>

3. Elinvoiman kasvun mahdollistava poikkihallinnollinen yhteistyö ja edunvalvonta

Yhteinen elinvoimaa vahvistava työskentely on edellytys elinvoiman kasvun mahdollistamiseksi. Tähän lukuun on koottu asioita, joita tulisi huomioida kaupungin muiden ohjelmien valmistelussa tai päivittäisessä sekä jokapäiväisessä työssä.

Strategiset tavoitteet:

2. Edistämme yrittäjyyttä ja investointien onnistumista aktiivisella maankäytöllä ja markkinoinnilla

5. Toimimme aktiivisesti Rovaniemen eduksi erityisesti koulutuksen ja saavutettavuuden (mm. korkeakouluverkosto, liikenne, maankäyttö ja tietoliikenne) osalta

3.1. Kaupunkiympäristön ja alueiden kehittäminen

Kaupunkistrategian vision mukaan kaupungin eläväisessä keskustassa ja sen lukuisissa kylissä voi kokea aidointa Lappia ja vahvaa yhteishenkeä. Valmisteluun on tulossa erillinen maaseudun kehittämisohjelma, jossa keskitytään puhtaasti maaseudun elinvoiman lisäämiseen eri alueilla. Näin ollen kasvuohjelman alueittainen tarkastelu keskittyy erityisesti keskustaan ja sen läheisille elinvoiman kasvun kannalta oleellisille alueille.

Kaupungilla on vetovastuu toimintaympäristön yhteisestä kehittämisestä. Tähän panostamalla vahvistetaan merkittävästi kaupungin kilpailukyvyn tekijöitä. Rovaniemellä on useita elinkeinopoliittisesti merkittäviä alueita, joiden edelleen jalostamisella voi saada aikaan merkittäviä talousvaikutuksia koko Rovaniemelle.

Kaupungin kasvun ja talouden kannalta keskeisiä kehitettäviä alueita ovat keskustan alue, Napapiiri, Ounasvaara, keskustan ranta-alueet, joukkoliikenteen matkakeskukset sekä teollisuuden ja kaupan keskittymät. Mahdollisesti toteutuva uusi VT4-linjaus avaa uudenlaisia mahdollisuuksia suurillekin teollisuus- ja liiketonteille.

Elinvoimapalvelujen toimiala osallistuu aktiivisesti näiden alueiden kehittämistyöhön tuoden esille elinvoimaisuuden kehittämisen näkökulmia, kuten yritysten toimintaedellytykset, sijoittautumismahdollisuudet, alueen veto- ja pitovoima, investointimahdollisuudet, uudet innovaatiot ja kestävä kehitys.

Erityisesti elinvoiman kehittämisen näkökulmasta esiin nostettavat alueet:

Kävelykatu, ydinkeskusta ja kauppatori:

- Alueiden kehittämisessä tulee korostua alueen yrittäjien ja heidän edustajien kuuleminen ja osallistaminen suunnitteluun.
- Keskustan kehittämisestä on käynnissä visiotyö, joka tähtää vuoteen 2050. Vision mukaan kaupunkikeskustan asemaa arktisen alueen ytimenä kehitetään. Osa-alueena siihen kuuluu saavutettava, monipuolinen ja viihtyisä keskusta-alue.
 - Saavutettavuus mahdollistetaan ohjaamalla saapuva liikenne E75 kautta sekä toteuttamalla hitaan liikkumisen alue sekä pysäköinnin reformi. Esteettömistä kulkureiteistä huolehtiminen sekä kesällä että talvella on tärkeää saavutettavuuden toutumisen kannalta.
 - Monipuolisuus mahdollistetaan luomalla keskustan sisällä teemoitettuja verkkoja esimerkiksi kävelykaduille, arktiselle muotoilulle, liikunnalle sekä kulttuurille, mutta myös määrittelemällä vahvemmin tiivistettävät, toiminnalliselta intensiteetiltään korkeat ja vastaavasti rauhalliset alueet keskustan sisällä.
 - Viihtyisyys mahdollistetaan lisäämällä vehreyttä sekä liikkumismahdollisuuksia vihreässä verkossa, mm. ranta-alueella. Viherympäristöt ovat esteettöminä kaikkien ihmisten hyvinvointia edistäviä ympäristöjä ja tukevat myös matkailua.

Visio toimii käynnistyvän strategisen yleiskaavan esiselvityksenä.

Huomionarvoista on, että näistä muutoksista ehditään toteuttamaan vain yksittäisiä toimenpiteitä tämän kasvuohjelman voimassaoloaikana.

- Strategisessa yleiskaavassa 2050 jatketaan keskustan kehittämisen periaatteiden työstöä. Prosessissa osallistetaan sidosryhmiä mukaan lukien yrittäjiä laajasti vuoden 2024 aikana. Vuoden 2024 aikana luodaan tulevaisuuskuva, kehityskuva ja rakennemallit, jotka toimivat varsinaisen kaavakartan ja -selostuksen lähtökohtina.
- Kaupunkikonsernin erilaisten lupapalvelujen koonti selkeäksi kokonaisuudeksi esimerkiksi erilliselle lupasivustolle edistää erityisesti keskusta-alueen luvanvaraisen toiminnan ja tapahtumien järjestämistä.

Kemijoen keskustan puoleinen ranta-alue (Lainaanranta - Sairaalanniemen välinen alue) sekä Valionranta ja Koskipuisto:

- Keskustan ranta-alueiden viihtyisyyden ja houkuttelevuuden parantaminen ovat teemoja, jotka nousevat säännöllisesti esiin, kun kuntalaisilta, yrittäjiltä ja muilta Rovaniemellä aikaansa viettäviltä kysytään keskeisimpiä kehittämiskohteita. Elinvoiman kehittämisen näkökulmasta jokirantaa on tärkeää suunnitella siten, että sen eri alueet palvelevat kattavasti kuntalaisten, matkailijoiden ja yrittäjien tarpeita.
- Ranta-alueella tapahtuvalle yrittämiselle on tärkeää luoda maankäytössä uusia mahdollisuuksia. Jokirannassa sijaitsee kaupungin suurin potentiaali kaupunkiympäristön kehittämisen näkökulmasta.

Napapiirin alue ja Olleronvaara:

- Matkailun kasvua varten tulee turvata riittävät alueet Napapiiriltä ottaen huomioon VT4 muutokset sekä lentokentän/puolustusvoimien tarpeet. Alueen suunnitelmallinen kehittäminen parantaa turvallisuutta ja edistää yrittäjyyden mahdollisuuksia alueella. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota Napapiirin alueen liikennejärjestelyjen parantamiseen ja alueen saavutettavuuteen.
- Olleronvaaran alue on nykyisellään varattu matkailutoimintojen käyttöön, joten se mahdollistaa matkailun sujuvan laajentumisen.

Ounasvaara:

- Ounasvaaran alue aivan keskustan välittömässä läheisyydessä tarjoaa mahdollisuudet, joita harvalla kaupungilla maailmassa on mahdollisuus tarjota. Elinvoiman kehittämisen näkökulmasta on oleellista jatkaa alueen kehittämistä siten, että alueen erityinen luonto ja rauha säilyy, mutta samalla alueen vetovoima ja saavutettavuus kasvaa.
- Ounasvaaraa tulee kehittää ympärivuotisen urheilun, liikunnan, valmennuksen ja hyvinvoinnin ja terveyden koulutus-, oppimis- ja kokemuskeskukseksi. Ounasvaara, Santasport Lapin Urheiluopisto sekä alueen korkeakoulujen koulutus ja osaaminen luovat yhdessä erinomaiset puitteet kansainvälisesti merkittävälle keskittymälle. Yhteistyön tiivistäminen ja selkeä rahoitus- ja toimenpidesuunnitelma ovat keskeisiä keskittymän tunnettuuden lisäämiselle ja kasvulle. Keskittymällä on myös liittymäpinta Rovaniemen ekosysteemisopimuksen toimeenpanoon, jonka tavoitteena on synnyttää kaupunkivetoisia innovaatioita ja kasvua.
- Ounasvaaran Master Planin tarkentaminen ja toteuttaminen sekä alueen toimijoita yhteen kokoavan kehittämistyöryhmän säännöllinen yhteistyö on tärkeää. Alue toimii loistavana alustana uusille innovatiivisille kehittämishankkeille ja tapahtumille, joilla lisätään Ounasvaaran kestäväää käyttöä ja mahdollistetaan aluetaloudellisia tuloja tuottavan elinvoiman kasvu.

Matkakeskukset

- Rovaniemen nykyisten matkakeskusten eli linja-autoaseman ja rautatieaseman alueiden kehittäminen ja edelleen jalostamisen on tunnistettu maankäytön, matkailun ja kuntalaisten arjen näkökulmasta merkittäväksi kokonaisuudeksi. Tulevien vuosien aikana tulee löytää kestävä ratkaisut näiden alueiden roolien ja toimintojen selkeyttämiseksi.
- Koska junaliikenne ja kaukoliikenteen bussiyhteydet eivät ole kuntien toimivaltaan kuuluvia, korostuu näitä palvelevien alueiden suunnittelussa yhteistyön tärkeys valtion suuntaan.

Teollisuuden ja kaupan keskittymät:

- Lampelan, Teollisuuskylän ja Alakorkalon alueita kehitetään erityisesti tilaa vaativan kaupan alueena sekä edistetään muun muassa kiertotalouden

toimijoiden mahdollisuuksia alueella. Yleiskaavan esiselvityksessä (Asuinalueiden tiivistämisen suuntaviivat) esitetään Lanssin, Lampelan ja Alakorkalon alueiden muuttaminen asuinalueiksi pitkällä tähtäimellä vuoteen 2050 mennessä. Korvaavia teollisuusalueita pitkällä aikavälillä kartoitetaan strategisen yleiskaavaprosessin aikana 2024-2026.

VT4:n uuden linjauksen mahdollistamat alueet:

- VT4:n uuden linjauksen (Hirvas-Vikajärvi) toteutuessa avautuu uudenlaisia mahdollisuuksia kaavoittaa ja toteuttaa logistisesti hyvin saavutettavia suuria teollisuus- ja liiketontteja erityisesti lentokentän läheisyydessä sekä nykyisen VT4:n liittyvillä alueilla. Tämä maankäytöllinen näkökulma on erityisen tärkeää logistiikan ja etäisyyksien hallinnan yritys ympäristön kehittymisen näkökulmasta. VT4:n kehittäminen on tunnistettu hyvin tärkeäksi edunvalvonnan kohteeksi.

Palvelukylät ja palvelukyläalueet:

- Palvelukylien ja palvelukyläalueiden kehittämistä tarkastellaan erityisesti laadittavassa maaseudun kehittämissuunnitelmassa. Ohjelman laadintaa valmisteltaessa on tärkeää määrittää tarkasteltava näkökulma. Mikäli tarkastelun keskiössä ovat alueen asukkaat on ohjelman laadinnan oltava lähtökohtaisesti selkeästi laajempi ja poikkihallinnollisempi kuin kyläalueiden elinkeinoja koskevassa tarkastelussa. Mikäli maaseutuohjelma nähdään kasvuohjelmaan sidoksissa olevana ohjelmana, on elinkeinolähtöinen tarkastelu soveltuvampi toteutusmuoto.

Yritysneuvontapalvelujen näkökulmasta maaseutuyritykset on luonnollinen ja merkittävä osa Rovaniemen kaupungin yritysasiakkaita. Maaseutuyrityksille on tarjolla laajemmin rahoitusvaihtoehtoja johtuen sijainnista ja määrittelystä eri maaseutualueisiin. Maaseuturahaston tuet on haettavissa ELY-keskuksen ja Leaderin hallinnoimien hakujen kautta. Lisäksi Rovaniemen kylien kehittämissätiö myöntää yrityssetelin muodossa avustusta maaseutualueen yrityksille. Maa- ja metsätilat voivat saada Rovaniemen kaupungin myöntämää avustusta eri tuotantotoiminnan kehittämistoimiin. Rovaniemen kaupungin maaseutuviranomaisen tehtävää hoitava Tervolan yhteistoiminta-alue hallinnoi kehittämismäärärahojen hakua.

Alueiden kehittämisen näkökulmasta hyvin merkittävässä roolissa tulee olemaan valmistelussa oleva uusi strateginen yleiskaava. Se luo perusedellytykset sille, millaisiksi alueet muodostuvat tulevien vuosien aikana. Osana yleiskaavatyötä laaditut keskustavision ja alueiden tiivistämisen periaatteet ohjaavat osaltaan keskustan ja sen läheisten alueiden kehittämistä. Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma keskittyy erityisesti tulevaisuuden asumisen määrittelyyn. Asumisen näkökulmasta kehitettävät alueet, kuten Sairaalanniemi ja Pöyliöranta luovat edellytyksiä elinvoiman vahvistamiselle.

Ohjelmat/linjaukset:

- Strateginen yleiskaava
- Keskustavisio ja asuinalueiden tiivistämisen suuntaviivat
- Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma (Maato)
- Maapolitiikka
- Ounasvaaran Masterplan
- Maaseudun kehittämisohjelma

Keskisimmät yhteistyöverkostot ja työryhmät:

- Teknisten palveluiden toimiala
- Rovaseudun Markkinakinteistöt (RoMa)
- Napapiirin osuuskunta
- Ounasvaaran kehittämistyöryhmä
- Yrittäjäjärjestöt

3.2 Maankäyttö ja liikenne

Kaupunkistrategian tavoitteen mukaisesti aktiivinen maankäyttö ja markkinointi ovat merkittäviä yrityksiä palvelevia kilpailukykytekijöitä. Suunnittelu- ja kaavoitusprosessissa tulee ottaa mahdollisimman hyvin huomioon alueen yrittäjien näkemykset sekä varmistaa riittävä tonttitarjonta eri elinkeinojen ja yritystoiminnan tarpeisiin.

Kilpailukyyn vahvistamiseksi on olennaista saada houkutelua kaupunkiin uusia vastuullisia yritystoimijoita ja turvata nykyisten toimijoiden toimintaedellytyksiä. Lisäksi maankäytön ja liikenteen suunnittelun ja kaavoitusprosessien tulee olla mahdollisimman vastuullisia, laadukkaita ja tasapuolisia, sekä lupamenettelyjen sujuvia ja ne tulee kytkeä soveltuvin osin esimerkiksi osaksi yritysneuvontaa.

Erityisesti elinvoiman kehittymisen näkökulmasta esiin nostettavat teemat:

- Alueen yritysten ja Rovaniemelle potentiaalisesti sijoittuvien yritysten maankäytön tarpeiden tunnistaminen ja tarkempi määrittely on tärkeää elinvoiman jatkuvan kasvun mahdollistamiseksi. Tätä työtä varten tulee vahvistaa elinvoiman sijoittumismarkkinoinnin osaamista ja toimialojen keskinäistä yhteistyötä.
- Vapaiden tonttien ja niiden hinnoitteluperiaatteiden tulee olla helposti löydettävissä Tätä tulee edistää sähköisen tontti- ja toimitilapörssin kehittämisellä.
- Maankäytön lupapalvelujen yhteensovittaminen ja sujuvoittaminen edistävät elinvoiman kehittymisen edellytyksiä. Palveluprosessia tulee kehittää erityisesti digitaalisia asiointimahdollisuuksia ja yhdenmukaista yritysneuvontaa lisäämällä.

- Toimitilarakentamisen kustannusten matalana pitämiseksi tulee välttää kaavoittamista alueille, joissa perustamiskustannukset ovat korkeita.
- Maankäytön keskeisimpien prosessien kääntäminen englanniksi ja näiden lisääminen kaupungin englanninkielisille verkkosivuille helpottaa vieraskielisten asiointia ja edesauttaa kansainvälisten yritysten sijoittautumista.
- Sesonkiluontoisen työmatkaliikenteen parantaminen on noussut esiin erityisesti yrittäjien taholta. Joukkoliikenteen kehittämisedellytysten ja matkustajapotentiaalin selvittäminen olisi tärkeää matkailun kasvun näkökulmasta. Sesonkiluontoisen työvoiman kohtuuhintaiset asumismahdollisuudet on myös merkittävä tekijä osaavan työvoiman saannin houkuttelemiseksi ja pitämiseksi. Maankäytön keinoin olisi tärkeää luoda mahdollisuuksia tätä tukevan asumisen kehittämiseen.
- Kestävän matkailun kasvattamiseksi Rovaniemi tukee maata pitkin saavutettavuuden kehittämistä ja mahdollisia avauksia Pohjois-Kalotin alueen aluejunaliikenteen kehittämisestä.
- Pyritään luomaan maankäytön keinoin edellytyksiä vihreän siirtymän ja erityisesti uusiutuvaan energiaan liittyvien investointien toteutumiselle.

Ohjelmat/linjaukset:

- Strateginen yleiskaava 2050 (sis. selvitykset: Keskustavisio, Asuinalueiden tiivistämisen suuntaviivat, Nelostieselvitys)
- Maapolitiikka
- Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma (Maato)
- Alueiden käytön linjaukset 2021

Yhteistyöverkostot/työryhmät:

- Teknisten palveluiden toimiala
- Rovaseudun Markkinakiinteistöt
- Lapin Liitto, Itä-Lapin kuntayhtymä ja Pohjois-Pohjanmaan liitto

3.3. Hankintapolitiikka

Suomen Yrittäjien kuntabartometrissa kaupungin hankintapolitiikka saa kaikista huonoimmat tulokset arvioiduista elinkeinopolitiikan seuraavista osa-alueista:

- “Kunta jakaa hankinnat PK-yritysten näkökulmasta sopiviin osiin
- “Kunta tiedottaa ja kutsuu yrityksiä vuoropuheluun tulevista hankinnoista”
- “Pienhankinnat on järjestetty siten, että PK-yritykset huomioidaan”

Jotta kaupunki voi toimia yritysystävällisemmin hankinnoissaan, tulee hankekohtaisesti arvioida, mikä toimintamalli milloinkin tukee parhaiten paitsi tavoiteltua lopputulosta myös mahdollistaa alueen yritysten toiminnan ja sen kehittymisen. Toisaalta kiinnostava hankinta voi houkutella uusia yritystoimijoita sijoittumaan alueelle.

Erityisesti elinvoiman kehittymisen näkökulmasta esiin nostettavat teemat:

- Paikallisten yritysten kasvun ja kehityksen mahdollistaminen on tärkeää erityisesti toimitiloihin liittyvissä korjaus- ja uudisrakentamisinvestoinneissa.
- Kaupunki voi tukea paikallisten yritysten edellytyksiä osallistua kilpailutuksiin markkinavuoropuhelun keinoin. Lisäksi voidaan järjestää infotilaisuuksia tulevista kilpailutuksista ja siitä, miten yritykset voivat niihin osallistua.
- 5-10 vuoden aikajänteellä olisi tavoiteltavaa, että paikallisista yrityksistä kasvaisi yksi tai useampi liikevaihdoltaan sellaiseen kokoluokkaan, jossa se voi toimia kaupungin suurimpienkin toimitilahankkeiden päätoteuttajana.
- Toisaalta uusien yritysten sijoittuminen alueelle lisää aluetaloudellisia vaikutuksia, mikä tulee ottaa myös huomioon hankintoja suunniteltaessa.

Ohjelmat/linjaukset:

- Kaupungin hankintapolitiikka ja -ohjeistukset

Yhteistyöverkostot/työryhmät:

- Kaupungin hankintapalvelut
- Kaupungin muut toimialat ja hankintoja tekevät
- Yrittäjäjärjestöt ja Advisory Board

3.4. Kaupunkimarkkinointi

Kaupunkimarkkinointiin on tärkeää panostaa työvoiman houkuttelemiseksi Rovaniemelle ja pitämiseksi kaupungissa. Lisäksi tiivis markkinointi- ja viestintäyhteistyö toimialojen, konsernihallinnon ja Rovaseudun Markkinakiinteistöjen välillä mahdollistaa luvussa 2.1 kuvatut nykyisiä ja uusia potentiaalisia yrityksiä koskevat toimenpiteet.

Erityisesti elinvoiman kehittymisen näkökulmasta esiin nostettavat teemat:

- Eri alojen työvoiman tarpeiden kartoittaminen on tärkeää. Tämän perusteella voidaan toteuttaa potentiaaliselle työvoimalle kohdennettuja markkinointikampanjoita.
- Hyödyntämällä Rovaniemen asukkaita ja yrityksiä markkinoinnin lähettiläinä voidaan tuoda esille aitoa Rovaniemeä.
- Rovaniemen vetovoimatekijöiden näkyvällä esiin nostamisella markkinoinnissa pystytään vahvistamaan edelleen Rovaniemen kiinnostavuutta.
- Rovaseudun Markkinakiinteistön tukeminen yrityksille sopivien toimitilojen markkinoinnissa edesauttaa yritysten sijoittumista alueelle.

Ohjelmat/linjaukset:

- Kaupungin viestintä-, markkinointi- ja osallisuusohjelma
- Rovaniemen kaupunkibrändi

Yhteistyöverkostot/työryhmät:

- Rovaniemen kaupungin viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut
- Rovaseudun Markkinakiinteistöt
- Teknisten palvelujen toimiala
- Rovaniemi - opiskelijan kotikaupunki työryhmä + oppilaitosyhteistyö (2. ja korkea-aste)

3.5 Matkailun edistäminen

Kaupunkistrategian mukaisesti Rovaniemen tavoitteena on olla arktisen alueen kestävän matkailun monimuotoinen ja ympärivuotinen ykköskohde. Tähän pääsemiseksi on tärkeää kehittää matkailua pitkäjänteisesti ja hyödyntää laajaa kansallista ja kansainvälistä tutkimusaineistoa kehittämisen kaikilla osa-alueilla, jotta tunnemme matkailun tulevaisuuden trendit ja kohderyhmät sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Kansallisessa vertailussa Rovaniemi menestyi vuonna 2023 loistavasti, sillä kaupunki valittiin vuoden matkailualueeksi vertailussa, jossa Suomen matkailualan liitto SMAL, SUOMA ry sekä TAK Research vertailivat kuntia, seutukuntia sekä maakuntia keskenään. Kilpailussa painotetaan matkailijamäärän kasvun lisäksi sesongin tasaisuutta sekä viipymän pidentymistä, jotka ovat olennaisia mittareita kestävän kehityksen näkökulmasta.

Rovaniemeä tulee jatkossakin markkinoina arktisena ympärivuotisena matkailukohteena ja Joulupukin virallisena kotikaupunkina. Visit Rovaniemen kaupungin konsernihallinnon ja elinvoimapalvelujen tiivis yhteistyö matkailun edistämisessä on tärkeää.

Erityisesti elinvoiman kehittämisen näkökulmasta esiin nostettavat teemat:

- Sustainable Travel Finland (STF) -ohjelma tulee jalkauttaa yrityksiin. Puhdas luonto, ekologisuus ja yhteistoiminta asukkaiden kanssa ovat matkailun kestävyuden avainalueita. Kestävyys ja vastuullisuus edellyttävät yhteisiä matkailun pelisääntöjä. Yrityksille järjestetään valmennuksia vuonna 2024 STF-merkin saamiseksi.
- Business Rovaniemen yritysneuvontapalvelujen käyttöä matkailuyrityksissä tulee pyrkiä aktiivisesti kasvattamaan.
- Luonto-, kulttuuri- ja liikuntamatkailu tulee nostaa näkyväksi osaksi matkailun kokonaisvaltaista kehittämis- ja hanketoimintaa. Tätä työtä edistetään muun muassa ekosysteemisopimuksen keinoin. Tavoitteena on perustaa yritysveltoinen luontoliikuntamatkailun innovaatioklusteri.
- Matkailuinfrastruktuurin kehittäminen (nähtävyydet, reitistö, mahdolliset uudet matkailualueet) on tärkeä perusta Rovaniemen matkailun kehittämislle.
- Ympärivuotisuus tarjoaa Rovaniemen matkailulle merkittävää kasvupotentiaalia, mutta myös haasteita.

- Lumettoman kauden lento- ja muiden yhteyksien kehittäminen on olennaisen tärkeää.
- Pyörämatkailun kehittäminen laaditun tiekartan mukaisesti on keino edistää matkailun kestävyttä ja ympärivuotisuutta sekä lisätä ympärivuotisia matkailutuloja kaupunkiin.
- Tapahtumatuotannon vahvistaminen on tärkeää kaupungin elinvoimaisuuden monipuolistamisen näkökulmasta. Lisäksi se tukee kaupunkilaisten hyvinvointia. Tapahtumatuotannon edellytyksiä, mahdollisuuksia ja käytäntöjä tulee kehittää yhteistyössä erityisesti Visit Rovaniemen ja Rovaseudun Markkinakiinteistöjen kanssa. Visit Rovaniemen rooli on ennen muuta markkinoida Rovaniemeä tapahtumapaikkana. Tapahtumien osalta yhteistyötä tulee tehdä myös eri seurojen ja muiden toimijoiden kanssa.
- Yrityksiä kannustetaan yhteiskehittämiseen ja innovointiin vastuullisuuden ja ympärivuotisuuden lisäämiseksi. Yrityksille järjestetään innovaatioklinikoita sekä rahoitusklinikoita työn tueksi vuosina 2024 ja 2025.
- Lisätään matkailu- ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä ja vuoropuhelua ja tunnustetaan kulttuuri elinvoiman rakentajana ja ylläpitäjänä.
- Kaupungin laatimia asunnon lyhytvuokrauksen pelisääntöjä on tärkeää tuoda esiin eri kanavissa, jotta voidaan edistää vastuullista majoitustoimintaa sekä välttää ongelmatilanteita ja tarvittaessa puuttua niihin.

Ohjelmat/linjaukset:

- Sustainable Travel Finland (STF) -ohjelma
- Rovaniemen matkailun kestävä kehityksen ohjelma
- Rovaniemen matkailun uusi aika -hanke
- Kulttuuriohjelma 2021-2025

Yhteistyöverkostot/työryhmät:

- Rovaniemen matkailun uusi aika -hankkeessa perustetaan laajapohjainen kehitysyhteistyöryhmä, joka koostuu toimijoista, jotka ovat keskeisiä kestävä matkailuliiketoiminnan kehittämisen kannalta ja joihin matkailu vaikuttaa. Verkostossa tarkastellaan matkailua monesta näkökulmasta ja koordinoidaan matkailun kestävä kehitykseen liittyviä eri näkökohtia.
- Kulttuurimatkailun kehittämisen työryhmä

3.6 Sivistys-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan palvelut

Elinvoiman ja hyvinvoinnin tavoitteet ovat usein saman suuntaisia ja nämä voidaan nähdä toisiaan tukevin. Yhdyspintoja elinvoiman ja hyvinvoinnin välillä on erityisesti syrjäytymisen ehkäisyssä ja osallisuuden edistämässä. Tätä työtä tehdään edistämällä työllisyyttä, koulutusta sekä maahanmuuttajien kotoutumista. Kotoutumisen tukeminen tapahtuu poikkihallinnollisella yhteistyöllä, jossa maahan muuttaneille tarjotaan

laadukkaita peruspalveluita ja niiden kautta osallisuutta sekä mahdollisuus kiinnittyä vastaanottavaan yhteisöön. Koulutuspalvelujen näkökulmasta on tärkeää ottaa huomioon, että toisen ja korkeanasteen koulutuksen lisäksi kaupungin perusopetuksen resurssoinnilla ja oppimisympäristöillä on keskeinen merkitys kaupungin elin-, veto- ja pitovoimaan.

Kaupungin järjestämällä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluilla on myös merkittävä rooli hyvinvoinnin edistämisen ohella kaupungin elin-, pito- ja vetovoimatekijöinä sekä kaupungin kasvun edistäjänä. Kaupunki koordinoi muun muassa liikunnan ja urheilun kehittämishanketta, Liikunnan, urheilun ja hyvinvoinnin innovaatiokeskittymä (Arctic Sport & Wellness Hub), jonka tavoitteena on luoda kaupunkilaisten hyvinvointia ja alueen elinvoimaa lisäävä osaamiskeskittymä Rovaniemelle.

Kulttuuri ja luovat alat ovat merkittävä osa arktisen pääkaupunkimme kasvua, minkä johdosta on tärkeää olla mukana Lapin Liiton Luovan toimialan ja kulttuurin kasvuohjelman valmistelutyössä, jonka tavoitteena on edistää luovan alan ja kulttuurin osaamisen tunnistamista, sen näkymistä ja kehittämistä koko Lapin maakunnassa. Luovan toimialan ja kulttuurin kasvuohjelman tuottaminen osana Lappi-brändin päivittämistyötä linkittyy vahvasti monialaisten osaajien houkutteluun, sillä luovalla osaamisella, taiteella ja kulttuurilla on maakunnallista hyvinvointia, veto- ja pitovoiman kasvua sekä innovaatioiden syntymistä edistäviä vaikutuksia. Kolmivuotisen Lappi-brändi 2.0 -hankkeen kautta syntyneet, toimialarajat ylittävät yhteydet sekä kulttuurin ja luovan toimialan kasvuohjelma kannustavat maakunnan yrityksiä ja organisaatioita vahvempaan luovan osaamisen hyödyntämiseen osana omaa TKI-toimintaansa.

Erityisesti elinvoiman kehittämisen näkökulmasta esiin nostettavat teemat:

- Toimiva yhteistyö Lapin hyvinvointialueen kanssa riittävien opiskeluhuollon palveluiden ja hyvinvointia edistävien vapaa-ajan palvelujen turvaamiseksi on tärkeää.
- Lukiokoulutuksen järjestämisessä tulee ennakoida mahdollinen lisäryhmien tarve, mikäli muualta maakunnasta hakeutuu kaupungin lukioihin nykyistä enemmän peruskoulunsa päättäviä nuoria.
- Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden kehittäminen tulee integroida tiiviimmin osaksi kaupungin elinvoiman kehittämistä ja kasvua.
- Pitovoiman kannalta kaupunkia on hyvä kehittää houkuttelevana opiskelijan kotikaupunkina sekä vetovoiman kannalta merkittävänä arktisena tapahtumakaupunkina.
- On tärkeää ottaa huomioon, että elinvoimaa sen laajassa merkityksessä on myös sosiaalinen hyvinvointi joka huomioi haavoittuvissa elinoloissa elävät asukkaat.

Ohjelmat/linjaukset:

- Kulttuuriohjelma 2021-2025

- Liikuntaohjelma

Yhteistyöverkostot/työryhmät:

- Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimiala
- Liikunnan, urheilun ja hyvinvoinnin innovaatiokeskittymä -hankkeen työryhmät
- Lapin hyvinvointialue
- Lapin maakunnallinen kulttuurin toimialan asiantuntijaverkosto (mukana mm. Taiteen edistämiskeskus, Lapin Ely-keskus, Lapin aluehallintovirasto ja Lapin Liitto)

4. Elinvoiman kasvua vahvistava ja ennakoiva skenaariotyöskentely

Tulevaisuudessa on tehtävä strategisia valintoja, jotta voimme suunnata resursseja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Emme voi tarjota kaikkea kaikille. Kasvun on pohjauduttava todelliseen kehittymispotentiaaliin ja tietoon. Kasvua ei voida luoda mutu-tuntumalla.

Edellä asetettujen tavoitteiden toteuttamisen ohella vahvistamme skenaariotyöskentelyllä yhteistä näkemystä elinvoiman tulevaisuuden kasvun painopisteistä. Skenaariotyöskentelyllä tarkoitetaan työskentelyä, jolla luodaan välineellisiä tulevaisuudenkuvia. Skenaariotyön tavoite ei ole luoda ennustetta tulevaisuudesta vaan ennakoida sitä, millaiset erilaiset skenaariot voivat ylipäätään olla mahdollisia. Tulokset voivat olla hyvin yllättäviä, moninaisia sekä keskustelua herättäviä. Skenaariotyöskentely mahdollistaa vakiintuneiden tulevaisuuden perusolettamuksien kyseenalaistamisen ja parhaimmillaan auttaa organisaatiota mukautumaan tulevaisuuden muutoksiin.

Tavoitteena on saada skenaariotyö toteutettua vuoden 2025 loppuun mennessä, jolloin se palvelee myös seuraavan kasvuohjelman laadintaa. Tarkastelua toteutetaan erityisesti seuraavista näkökulmista:

1. Yleinen elinvoimapolitiikka
2. Erikoistunut elinvoimapolitiikka
3. Kokeileva elinvoimapolitiikka

Tavoitteena on tunnistaa ja löytää juuri ne tulevaisuuden tekijät, joiden kautta Rovaniemi erottautuu tulevaisuudessa tai jotka vaativat erityistä panostamista. Elinvoimaisuutta ja työllisyyttä edistävät peruspalvelut tukevat kaikkien toimialojen menestymistä paikkakunnalla. Erikoistumista ja kokeilevaa elinvoimapolitiikkaa puolestaan tarvitaan, jotta voimme vahvistaa Rovaniemen kilpailukykyä sekä pito- ja vetovoimaa.

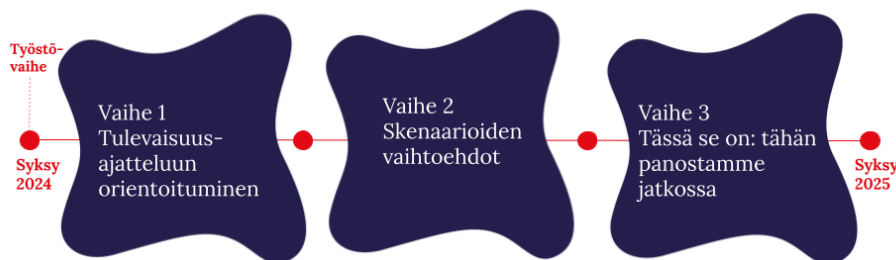
Skenaariotyössä tullaan hyödyntämään Sitran koostamia megatrendejä, jotka kuvaavat pitkäkestoisia, suuria ja hitaasti muuttuvia ja usein toisiinsa kytkeytyviä ilmiöitä, jotka eivät muutu hetkessä. Sitra tarkastelee ja päivittää näitä vuosittain Suomen näkökulmasta. Megatrendit vaikuttavat toisiinsa ja luovat kokonaiskuvaa Suomen tulevaisuudesta osana globaalia maailmaa. Lisätietoa: <https://www.sitra.fi/>

Kuvio 10: Sitran Megatrendit 2023: Muutosten kokonaiskuva (Sitra)

Skenaariotyöskentelyn eri vaiheisiin kutsutaan mukaan osallistujia monipuolisesti eri tahoilta, jotta skenaariotyöskentelyn aikana pystytään käymään laaja-alaista keskustelua erilaisista tulevaisuuden mahdollisuuksista.

Skenaariotyön vaiheiden lopputuleman tavoitteena on siis tunnistaa ne tekijät, joiden kautta Rovaniemi erottautuu tulevaisuudessa tai jotka vaativat erityistä panostamista. Vaiheiden aikana orientoidutaan tulevaisuusajatteluun, kerrotaan Rovaniemen elinvoiman erilaisia skenaarioita ja lopulta määritellään ne tekijät, joihin elinvoiman vahvistamiseksi tulisi Rovaniemellä panostaa, jotta voimme saavuttaa kunnianhimoista kasvua.

Kuvio 11. Skenaariotyöskentelyn vaiheet

5. Mittarit ja seuranta

Keskeisimmiksi Rovaniemen elinvoimaisuuden kehityksen mittareiksi olemme asettaneet seuraavat TOP-3 -tavoitteet:

	Mittari	Tavoite
1.	Rovaniemen elinkeinopolitiikan kokonaisarvosana Suomen yrittäjien kuntabarometrissa vuoden 2025 loppuun mennessä (Asteikolla 1-5; lähtötilanne 2,64)	Kokonaisarvosana 3,5 tai enemmän
2.	Rovaniemen sijoitus MDI:n tuottamassa kuntien EVP-indeksivertailussa yli 50 000 asukkaan kaupunkien kategoriassa vuoden 2025 loppuun mennessä. (Vuonna 2023 Rovaniemen sijoitus on 10.) (EVP-indeksi muodostuu elinvoimaindeksistä sekä veto- ja pitovoimaindeksistä.)	Rovaniemen sijoitus on 1-9.
3.	Kasvuohjelman skenaariotyön toteutuminen vuoden 2025 loppuun mennessä	Skenaariotyön avulla tunnistettu ja löydetty ne tekijät joiden kautta Rovaniemi erottautuu tulevaisuudessa tai jotka vaativat erityistä panostamista

Seuraamme mittareiden kehitystä vuosittain ja arvioimme niiden toteutumista osana seuraavan kasvuohjelman valmistelua.